

Obsah:

Právní pomoc jako podklad spravedlivého...	1
Svobodný přelet nad kukaččím hnízdem	3
Trvalé bydlení s násilníkem	5
Netradiční prostředek ochrany...	7
Blesková řízení ala nový stavební řád	9
Co vytěžíme z novely horního práva?	10
Dočkáme se nezvaných nočních návštěv...	12
Cesta k Lucemburskému soudu	15
Výjimky ze zákazů mimo dohled...	17
Aarhuskou úmluvou znovu proti...	19
Zapomenutá gubernie aneb...	21
Vzkaz od ministra vnitra	22
Vzali právo do svých rukou...	25

AD USUM PUBLICUM - - VE VEŘEJNÉM ZÁJMU

Právní pomoc jako podklad spravedlivého rozhodování

Mgr. Martin Škop, Ph.D.

Krátké teoretické zamyšlení nad jedním z ospravedlnění existence státem zajišťované právní pomoci, zejména s ohledem na její dotváření skutečného obrazu fungování práva.

Státem zajišťovanou právní pomoc můžeme chápat jako právní pomoc, která je poskytována subjektům, které by si za stávajících okolností nemohly tuto pomoc dovolit hradit. Pomoc spočívá jednak v poskytování právních rad a informací (jak postupovat při uzavření smlouvy, jak rozumět rozhodnutí atp.), ale druhá také v přímé pomoci, například skutečném zastupování před orgánem státní moci (například soudem či správním úřadem). Tuto pomoc, která je mnohdy poměrně nákladná, by v tomto konceptu měl zajišťovat stát; buď se výrazně podílet na jeho financování nebo přímo sám vytvořit instituty schopné tuto otázku řešit. Problematika právní pomoci již byla na stránkách Via Iuris rozebírána, 1) a proto se dále vymezení této pomoci a jejímu zakotvení v pozitivním právu nebudeme věnovat.

Uvádění práva v život

Nás bude zajímat poněkud jiný aspekt této pomoci – její spravedlnostní potenciál, ke kterému se pokusíme přistoupit skrze rozhodování soudů. Na úvod si dovoluji poznamenat, že soudní rozhodování jakožto

akt aplikace práva je do jisté míry nutno chápat i jako jeden ze způsobů dotváření práva. Srozumitelněji se tento fakt jeví v oblasti práva tzv. anglo-amerického právního systému. Tam soud (nyní není potřeba rozlišovat, že nikoli každý soud) skutečně plní mj. roli právo-tvůrce. V kontinentálním právním systému jsou soudy (tedy orgány autoritativně aplikující právo) určeny zejména pouze k dotváření práva a k jeho uvádění ve skutečný život. V tomto bodě však spatřuji také právě ono „vytváření“ práva.

Stanley Fish o vztahu práva a soudů říká: „[T]he law (or the constitution) is what the courts say it is.“ 2) Lze vést spory, zda Fish hovoří o právu (zákonu, ústavě) v pojetí anglo-americkém nebo kontinentálním, ale to není podstatné. Podstatné je, že teprve uvedením zákona v život, jeho skutečným projevem do společenské reality, kterému je poskytnuta autorita samotným státem, se tento zákon rodí, a teprve pokud soud určitý akt (je nepodstatné zda normativní či nikoli) prohlásí za zákon (právo), zákonem se stává. Tento rys soudního rozhodování je totožný v obou – někdy se neshodujících – zmíněných právních systémech.

Vztah existujících rozhodnutí k realizaci oprávnění

Proto aby soud mohl uvést právo do života je nezbytné, aby měl stabilní oporu ve znalostech skutečnosti. Musí – tak jako každý normotvůrce – být obeznámen s tím, co hodlá regulovat. A zde je místo pro státem zajišťovanou právní pomoc. Nelze pochybovat o tom, že mnoho sporů se před soud vůbec nedostane. V některých situacích je to správně – účastníci se sami rozhodnou, jak své spory řešit, a pokud dobře znají svá práva a povinnosti, je to jen známka dobře fungujícího systému. V jiných však takový výsledek správný není. Zejména v těch, kdy jedna strana, nebo dokonce obě, nejsou obeznámeny se svým skutečným právním postavením.

Lze se s vysokou mírou pravděpodobnosti domnívat, že subjekty v tomto postavení se nacházejí zejména v tzv. nižších patrech sociální stratifikace a takový výsledek lze přičítat nejen nedostatku finančnímu, ale také tomu, že tito lidé nemají možnost se seznámit s pro ně relevantními údaji. Většinou tato

situace nenastává v oblasti trestního práva, kde přeci jen obdobný typ pomoci existuje, ale spíše v oblasti práva soukromého, kde subjekt, který si svých práv nehledí, o ně může velice snadno přijít.

Snazší je postup v případě, že subjekt stížený určitou právní skutečností hodlá skutečně uplatňovat svá práva a má dostatečné dovednosti si pomoc zajistit. Pak se obrátí na relevantní státní instituci nebo na nevládní organizaci, která se mu pokusí v rámci svých možností pomoci. Tak tomu mnohdy je, ale v žádném případě se nelze domnívat, že je tomu tak pokaždé.

Zcela nedostatečná je situace v případě, že subjekt ani nezjistí, že se v právní situaci nalézá, či je mu vše prezentováno v té formě, že stejně žádné možnosti nemá. Jeho právní cesta pak končí ještě před branami zákona a jeho situace je srovnatelná s Franzem Kafkou popsanou situací muže z venkova, který chce vstoupit do zákona. 3) S tím rozdílem, že přestože zde ani žádný dveřník není, do zákona stejně nevstoupí. A i v případě, že se dotýčný obrátí na soud, mnohdy tak učiní v takové formě, kterou soud není sto ani při sebelepší vůli akceptovat. Jazyk práva a orgánů aplikující právo je značně odlišný od jazyka, kterým běžně mluví skupiny, o které nám jde v tuto chvíli.

V těchto chvílích je institucím vytvářejícím právo – tak jak je chápeme v rámci tohoto textu – odepřena možnost seznámit se s tím, jak právo působí i na nejnižších stupních společnosti, či na těch stupních, jejichž finanční a znalostní situace jim nedovoluje dobrat se soudu. Rozhodování soudů a jejich dotváření či přímo vytváření práva je pak nutně poznamenáno touto skutečností. Posoudit realitu bez celistvého obrazu nelze.

Není mnoho sporu o tom, že orgány ochraňující právo by měly setrvat na komplexních situacích a právo aplikovat vzhledem ke všem členům společnosti. 4) Nemohou tak však činit, je-li jim skryta určitá rovina společnosti. A v tomto případě není vina na těch, kteří se podílejí na rozhodování. Tato chyba je spíše ze skupiny těch systémových. Spravedlnost podle práva, 5) která je přípustná a která vyvažuje možnosti a meze dané právem a v rámci nich hledá nejpříjemnější řešení, je pak mnohem vzdálenější.

Státem zajišťovaná právní pomoc jako řešení?

V podnadpisu položená otázka má pak z našeho pohledu pozitivní odpověď. Ano. Nemůžeme se domnívat, že v případě, že taková pomoc bude existovat, a bude skutečně umožňovat deprivovaným subjektům dovolat se svých oprávnění, vyřeší tento problém. To by bylo příliš snadné. Ale může tomuto stavu napomoci.

Může přinést před soud více případů, nebo v lepším případě jejího fungování (a potom by se potvrdila správnost celého systému) by dokázala natolik pomoci adresátům práva, že by své spory řešili i bez soudní pomoci. Ovšem tentokrát bez pachuti domněnky, že to nebylo správné či „spravedlivé“. V tomto druhém případě by eventuálně předloženy soudu napomohly mnohem lépe jeho dotváření společenské (normativní) reality. Autoritativně aplikující orgány tak mohou – v rámci našeho právního systému – právo nejen lépe „vytvářet“, ale poskytnou také správné zpětné informace právo tvůrci, jak jím vytvořené normy opravdu fungují.

Státem zajišťovaná právní pomoc se tak již mnohem více jeví jako systém, který je spíše než sociálním dobrodiním prvkem, který napomáhá fungování práva v celé společnosti. Jedním z důvodů, který nás k takovému závěru vede může být i ten, že ten, kdo o právu rozhoduje, se bude zaobírat i těmi případy, které nejsou jeho obvyklým předmětem, ale které leckdy mohou o fungování práva a potřebě jeho dotvoření leccos napovědět.

Autor působí na Katedře právní teorie PrF MU, spolupracuje s Ligou lidských práv.

Poznámky:

- 1) Viz Věra Honusková: Právní služby nejen pro bohaté, Via Iuris ONLINE (27. 4. 2005).
- 2) Fish, S. 1989. Doing What Comes Naturally: Change, Rhetoric, and the Practice of Theory in Literary Legal Studies. Durham: Duke University Press. Str. 504 („Zákon (či ústava) je to, co soud řekne, že to je – překlad aut.).
- 3) Povídka „Před zákonem“. Viz Kafka, F.: Povídky. 1. vydání, Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, 1964, str. 130 – 131.
- 4) Kritiku zejména marxistické a zejména neomarxistické kritické právní vědy a sociologie práva ponechme pro tuto chvíli stanou.

5) Viz Derrida, J. 2002. Síla zákona – „Mystický základ autority“. Praha: OIKOYMENH, str. 78 a Benjamin, W. 1998. Agésilas Santander. Praha: Herrmann & synové nebo Douzinas, C., Warrington, R., McVeigh, S.: Postmodern Jurisprudence: The law of text in the text of law, 1st edition, London, Routledge, 1991, str. 25.

Publikováno: 9. 11. 2005

Svobodný přelet nad kukaččím hnízdem

Mgr. David Zahumenský

Detence duševně nemocných osob je kromě vazby a trestu odnětí svobody nejčastějším způsobem odnětí osobní svobody. Problémy z hlediska ochrany práv těchto lidí zde nacházíme už vzhledem k jejich zvýšené zranitelnosti, nejednoznačnosti pojmu duševní nemoc, vzhledem k vývoji psychiatrie a jejímu zneužívání v totalitních, ale i v demokratických zemích. Podívejme se ve stručnosti, jaké standardy ochrany práva na osobní svobodu zaručuje pro internaci duševně nemocných Evropská úmluva o lidských právech.

Není nemoc jako nemoc

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva) chrání právo na osobní svobodu ve svém čl. 5 a Evropský soud pro lidská práva v řadě svých judikátů zdůraznil význam tohoto práva v demokratické společnosti. 1) Čl. 5 odst. 1 obsahuje taxativně vymezený výčet důvodů, ze kterých je možné člověka osobní svobody zbavit. Písm. e) tohoto ustanovení umožňuje „zákonně držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků“.

Úmluva ovšem neumožňuje zbavit osobní svobody každého, kdo se potýká s duševní nemocí, a tento článek ve své judikatuře Evropský soud pro lidská práva (ESLP) dále rozvinul. Ostatně podle Světové zdravotnické organizace (WHO) by opak znamenal, že by mohl být v léčebně držen až každý čtvrtý obyvatel této planety. 2)

K pojmu duševní choroba ve smyslu článku 5 se ESLP vyjádřil v rozhodnutí Varbanov proti Bulharsku. Soud zde říká: „Kromě naléhavých případů jednotlivců nemůže být shledán duševně nemocným a zbaven osobní svobody, nejsou-li splněny tyto tři minimální podmínky: zaprvé musí být spolehlivě prokázáno, že je duševně nemocný; zadruhé musí být duševní

porucha určitého druhu nebo dosahovat určité intenzity, která by ospravedlňovala nucené omezení osobní svobody; zatřetí platnost pokračování omezení závisí na trvání takové poruchy.“ 3)

Duševní nemoc musí být dostatečně průkazně zjištěna. ESLP k tomu ve věci Winterwerp dodává: „Podstata toho, co bylo před kompetentním orgánem veřejné moci označeno za duševní poruchu, vyžaduje lékařskou expertízu.“ 4) Pouze v případech, které nesnesou odklad, je možné lékařský posudek vyhotovit až po zadržení osoby, v ostatních případech by však měl být vydán ještě před internací. Posudek musí dále vycházet ze současného stavu pacienta a nikoli jen ze skutečností, které se váží k minulosti, jak vyplývá z rozhodnutí Varbanov.

Obsah pojmu „duševně nemocná osoba“ se vyvíjí. Ustanovení čl. 5 odst. 1 písm. e) proto nelze automaticky použít na jednotlivce jako na osoby duševně nemocné jenom proto, že zastávají a vyjadřují zvláštní názory nebo jednájí způsobem, který je odlišuje od norem společnosti. 5) Dotčená osoba musí z důvodu své duševní poruchy představovat reálné nebezpečí pro sebe, pro někoho jiného nebo pro veřejný pořádek, přičemž v řízení před kompetentním orgánem musí být předloženy důkazy, které zvláštní intenzitu či druh duševní nemoci prokáží (známky agrese, pokus o sebevraždu apod.).

Detence může trvat, jen pokud trvá duševní porucha. To vyžaduje, aby byly důvody pro držení osoby v léčebně v pravidelných intervalech přezkoumávány a aby tato osoba mohla sama podat návrh na propuštění z ústavní péče. Soudní kontrola detence by měla probíhat „v přiměřených intervalech“, judikatura však pojem přiměřeného intervalu výslovně nedefinuje. Z povahy detence duševně nemocné osoby lze patrně dovodit, že požadavek periodické kontroly platí i pro případ, že duševně nemocná osoba nevyužije svého práva podat žádost o propuštění na svobodu. Důvody soudní kontroly nepřestávají existovat jen proto, že držená osoba nežádá o propuštění. 6)

V souladu se zákonem

ESLP ve svých rozhodnutích stanovil, že zákonnost detence předpokládá soulad s vnitrostátním právem, stejně jako soulad s účelem omezení povoleným v rámci čl. 5 odst. 1 písm. e), a že s ohledem na vnitrostátní právo pojem „zákonný“ zahrnuje

procesní i hmotněprávní aspekt. 7) To vyplývá mimo jiné z čl. 18 Úmluvy, podle něhož omezení, které Evropská úmluva připouští u práv a svobod v ní uvedených, nesmí být zneužívána k jinému účelu, než pro který byla určena.

Z materiálního hlediska zákonná detence vyžaduje splnění podmínek, které byly uvedeny v předchozím textu. Pokud jde o procesní podmínky, musí být internace nařízena v řízení, které předepisuje vnitrostátní právo. I samotné vnitrostátní právo však musí být v souladu s Úmluvou, včetně principů v Úmluvě vyjádřených nebo z ní vyplývajících. 8) Zadržovaná osoba musí být rovněž neprodleně seznámena s důvody detence. ESLP tak judikoval ve věci Van der Leer, kde jasně řekl, že čl. 5 odst. 2 Úmluvy (právo být seznámen s důvody zatčení) je aplikovatelný i v případě detence duševně nemocné osoby.

Samostatným ustanovením, které je nezávislé na čl. 5 odst. 1 písm. e), je čl. 5 odst. 4 Úmluvy. K jeho porušení může dojít i v případě, že samotná detence a její výkon budou shledány zákonnými, a to z důvodu, že zadržované osobě nebyla poskytnuta možnost požadovat, aby zákonnost detence přezkoumal soud nebo proto, že soudní přezkum zákonnosti detence nevyhovoval požadavkům čl. 5 odst. 4. Ty jsou – pokud jde o internaci duševně nemocných – také rozvedeny v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

Právo na přístup ke spravedlnosti

Soud v několika rozhodnutích prohlásil: „Je třeba, aby dotčená osoba měla přístup k soudu a možnost být slyšena buď sama nebo prostřednictvím určité formy zastoupení. Duševní nemoc může vést k omezení nebo modifikaci tohoto práva pokud jde o podmínky jeho výkonu ... nemůže však odůvodnit zásah do samotné jeho podstaty. Zvláštní procesní záruky mohou být požadovány ve prospěch osob, které nejsou plně schopné za sebe jednat.“ 9)

Minimálními garancemi řízení musí být právo dotčené osoby být ihned a v dostatečné míře informována o skutečnostech a právních normách odůvodňujících její detenci, právo přednést své stanovisko (sama nebo prostřednictvím zvoleného zástupce) a právo vyjádřit se k lékařským zprávám a jiným důkazům, které jsou předkládány k odůvodnění detence. Jedním ze základních požadavků soudního řízení je to, aby bylo

skutečně kontradiktorní a umožňovalo přiměřenou účast osoby, o jejíž osobní svobodu se jedná. Kontrola zákonnosti zbavení osobní svobody se musí vztahovat nejen na formální zákonnost řízení, ale i materiální důvody detence, a to nejen z hlediska vnitrostátního práva, ale též z hlediska Úmluvy. 10)

K porušení Úmluvy tedy nepochybně dochází, není-li osoba nedobrovolně hospitalizovaná v léčebně či nemocnici informována o důvodu jejího nuceného léčení a o probíhajícím soudním přezkumu detence, pokud není řádně zastoupena, nemá možnost vyjádřit se k prováděným důkazům a sama další důkazy navrhnout. Ani ustanovení právního zástupce není samo o sobě zárukou efektivní právní pomoci. „Stát je zodpovědný za zajištění právního zastoupení a za to, že je zastoupení dostatečné. Účelem Úmluvy není garance práv, která jsou teoretická či iluzorní, ale práv, která jsou praktická a efektivní.“ 11)

Vzhledem ke skutečnosti uvedené na začátku tohoto příspěvku – že detence duševně nemocných osob je jedním z nejčastějších způsobů zbavení osobní svobody – je judikatura Evropského soudu pro lidská práva v těchto věcech poměrně skromná. Důvody můžeme zřejmě hledat ve ztížených podmínkách, které musí osoby držené v psychiatrických léčebnách překonat, aby se domohly spravedlnosti a ve všeobecně přetrvávajícím stigmatu, který vede i řadu advokátů k tomu, aby v řízení neprezentovali názor duševně nemocného, ale aby dělali to, co je pro něj podle jejich názoru nejlepší (což nemusí být totéž), nebo aby – v horším případě – nedělali vůbec nic. O tom ale až někdy příště.

Autor působí v Centru advokacie duševně postižených (MDAC).

Poznámky:

- 1) Viz např. rozsudek ESLP ve věci De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii ze dne 18. června 1971, odst. 65.
- 2) Podle zprávy WHO z roku 2001 se s duševní nemocí během svého života osobně potýká přibližně každý čtvrtý člověk. Viz the World Health Report 2001, Mental and neurological disorders, http://www.who.int/whr/2001/media_centre/en/whr01_fact_sheet1_en.pdf.
- 3) Rozsudek ESLP ve věci Varbanov proti Bulharsku ze dne 5. října 2000, odst. 45.
- 4) Rozsudek ESLP ve věci Winterwerp proti Nizozemí ze dne 24. října 1979, odst. 39.
- 5) Rozsudek ESLP ve věci De Wilde, Ooms a Versto proti Belgii ze dne 18. června 1971.

6) Repík, B.: Z rozhodnutí Evropského soudu lidských práv (K detenci duševně nemocných osob), Právní praxe, 1993, 8, s. 493.

7) Viz Winterwerp, odst. 39.

8) Viz Winterwerp, odst. 45.

9) Viz např. rozhodnutí Winterwerp, X. proti Spojenému království (rozsudek ze dne 5. listopadu 1981) nebo Megyeri proti Německu (rozsudek ze dne 12. května 1992, odst. 22).

10) Repík, B.: Z rozhodnutí Evropského soudu lidských práv (K detenci duševně nemocných osob), Právní praxe, 1993, 8, s. 495.

11) Viz rozsudek ESLP ve věci Belgického jazykového případu ze dne 3. října 1972, odst. 60.

Publikováno: 23. 11. 2005

OPE ET CONSILIO - - POMOCÍ A RADOU

Trvalé bydlení s násilníkem

Mgr. Hana Langhansová

Při poskytování právního poradenství obětem domácího násilí se jako jeden z důvodů, proč oběť zůstává s pachatelem ve společné domácnosti, ukazuje bytová problematika. Ve většině případů se dle našich zkušeností jedná o ženy, které zažívají násilí ze strany manžela.

Stačí říct „odejdi“?

Nejčastěji voleným řešením v těchto situacích je rozvod, který však sám o sobě nic neřeší. Je třeba vypořádat práva a povinnosti společného bydlení, a to tak, aby oběť s pachatelem bydlet nemusela. Ve většině případů není dohoda možná, pokud ano, pak jediné za cenu velkých ústupků na straně oběti. Když k nám oběť domácího násilí přichází, má tedy před sebou obvykle výhled mnoha měsíců až let soudních řízení. Ovšem vyhráno zdaleka nemají ani lidé, kteří žijí v nesezdaném soužití, a k bytu nebo domu jim svědčí vlastnické, případně nájemní právo. Stojí za to se těmito případy podrobněji zabývat, neboť právní situace zde není zcela jasná a názory na postup v těchto případech se velmi liší.

Jedná se zpravidla o dva typy vztahů, se kterými se nejčastěji setkáváme. V prvním výše zmíněném případě se jedná nejčastěji o ženy, které umožnily svému druhovi bydlet společně s nimi v bytě, ke kterému jim svědčí nájemní nebo vlastnické právo. Ve druhém případě se pak jedná o rodiče, se kterými bydlí jejich již zletilé dítě, ke kterému už nemají vyživovací povinnost, a tento syn nebo dcera je napadá a často ani nepřispívá na společnou domácnost.

V těchto případech nevyplývá násilníkovi ze zákona žádné právo v bytě bydlet. To ovšem neznamená, že by zde bydlel protiprávně. Jeho právo na bydlení se v těchto případech odvozuje od souhlasu osoby, které svědčí k bytu vlastnické, případně nájemní právo. Nájemce je totiž oprávněn rozhodnout o tom, se kterými osobami si přeje sdílet společnou domácnost. Může si tedy do bytu nastěhovat koho chce, aniž by musel žádat souhlas vlastníka nemovitosti, nebo mu tuto skutečnost hlásit (to neplatí v případě, že se jedná o podnájem). Toto oprávnění není sice v zákoně výslovně zakotveno, z řady ustanovení občanského zákoníku však vyplývá, že se s ním počítá.

Jestliže tedy pachatel domácího násilí bydlí v bytě oběti pouze na základě jejího souhlasu, jeho právo v bytě bydlet trvá pouze po tu dobu, po kterou trvá tento souhlas. Logicky by se tedy měl odstěhovat, jakmile mu nájemce (vlastník) bytu sdělí, že svůj souhlas odvolává.

Policejní interpretace bohužel v neprospěch oběti

V praxi však situace není zdaleka tak jednoduchá. Pro oběti domácího násilí je především důležité, jak tuto otázku posuzuje policie. Pokud totiž pachatel odmítne byt opustit a oběť mu pak svépomocí vystěhuje věci a vymění zámky, vystavuje se tím z jeho strany dalším útokům. Je pravděpodobné, že se bude pachatel snažit do bytu dostat násilím. V této situaci nezbyvá, než volat policii. Bohužel u policie stále převládá názor, že pokud má násilník v bytě trvalý pobyt, svědčí mu také právo v bytě bydlet.

Někdy se setkáváme s názorem, že pokud násilník v bytě bydlí odmalička, svědčí mu jakési užívací právo k bytu. Ve skutečnosti však trvalý pobyt žádné právo v bytě bydlet nezakládá, má pouze evidenční charakter (toto výslovně stanoví v § 10 odst. 2 zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech). Neexistuje ani povinnost přihlásit si jej na adrese, kde se člověk skutečně zdržuje. Rada lidí si trvalý pobyt nepřehlásí po té, co se přestěhuje a těžko si dovedeme představit, že by se někdo domáhal např. vstupu do bytu, který před několika lety prodal.

Co se týče „užívacího práva“ občanský zákoník upravoval institut tzv. osobního užívání před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb. Vztah tzv. osobního užívání bytu se touto novelou transformoval ve vztah nájemní. „Užívací právo“ k bytu nelze vyvodit dle mého

názoru ani ze skutečnosti, že je někdo zapsán v nájemní smlouvě k bytu jako osoba užívající byt společně s nájemcem. Jednak neexistuje povinnost nájemce při uzavírání smlouvy pronajímateli hlásit, kdo s ním bude byt sdílet, pokud mu to však oznámí, má toto oznámení pouze informativní charakter. Tato osoba nemusí k tomu dávat souhlas ani vyvinout žádnou součinnost, tudíž jí ani nemohou vyplývat nějaká práva nebo povinnosti z nájemní smlouvy, která je dvoustranným právním úkonem mezi pronajímatelem a nájemcem.

To, že má někdo v bytě hlášen trvalý pobyt, nebo je uveden v nájemní smlouvě jako osoba užívající byt společně s nájemcem, dokonce ani nesvědčí o tom, zda tento člověk v bytě skutečně bydlí. (Proto také při zkoumání, zda osoba žila s nájemcem ve společné domácnosti v době jeho smrti, je třeba vždy zjišťovat, např. výsledkem sousedů, zda se na dané adrese skutečně zdržovala.) Institut „užívacího práva“ k bytům tedy zákon v současné době nezná.

Bohužel ze zkušeností našich klientek vyplývá, že policisté se v této problematice příliš neorientují, faktem je, že pokud jsou přivoláni, nemají obvykle možnost zjišťovat právní situaci, bohužel se však často dopouštějí velmi ukvapených soudů, někdy dokonce oběti domácího násilí pohrozí, že pokud bude pachatel, který má v bytě trvalý pobyt, bránit ve vstupu do bytu, dopustí se tím trestného činu.

Realizace práva bydlet jen s tím, koho si určíme

Na případy, kdy je násilníkem zletilý potomek, který v bytě vyrostl, se může vztahovat judikát Městského soudu v Praze ze dne 4. 12. 1996 ve věci 51 Co 354/96, kde byl vysloven následující právní názor: „žalobce se mylí, pokud má za to, že mu svědčí právo na bydlení v nemovitosti, která vlastnický patří žalovaným, protože jeho právo zaniklo tím, že žalovaní kterým jako vlastníkům přísluší rozhodovat o tom, kdo a v jakém rozsahu bude předmět jejich vlastnictví užívat, svůj souhlas s jeho bydlením odvolali.

Právo na bydlení žalobce ve sporné nemovitosti nelze dovodit ani ze skutečnosti, že žalovaná je jeho matkou a jí byl svého času jako nezletilý po rozvodu manželství jeho rodičů svěřen do výchovy. Za situace, kdy žalobce je zletilý a ekonomicky soběstačný, je vyloučeno dovodit, že by vůči žalované měl právo na to, aby mu zajišťovala bydlení, jako

to činila v rámci vyživovací povinnosti, kterou měla k žalobci v době jeho nezletilosti, která však již zanikla.“ 1) Tento právní názor lze analogicky vztáhnout i na případy nájmu bytu.

Přesto, že situace se zdá být poměrně jasná, vlastník i nájemce mají právo si určit, s kým chtějí sdílet společnou domácnost a svůj souhlas mohou kdykoli odvolat, v praxi se často vyskytuje právní názor, že je nutno, aby vlastník či nájemce bytu v těchto případech nejprve podal k soudu žalobu o vyklizení, tedy že nemůže vystěhovat násilného partnera nebo potomka z bytu svémocí. To je ovšem v případech domácího násilí často zcela nemyslitelné. Někdy jakýkoli právní postup proti násilníkovi učiní soužití pro oběť zcela nesnesitelné, často ji může dokonce ohrožovat na životě. Znamenalo by to pak, že oběť by se musela sama z bytu odstěhovat po dobu, kterou bude probíhat soudní řízení.

Domnívám se, že v tomto případě není nutné žalobu o vyklizení podávat. Toto je nutné v případech, kdy např. soud musí posoudit, zda jsou splněny nějaké zákonné podmínky pro vystěhování osoby užívající byt, či v případě, kdy má vystěhováváný nárok na bytovou náhradu, kdy opět soud musí posoudit, zda bytová náhrada odpovídá zákonným podmínkám. Protože se zde právo na bydlení váže pouze na souhlas vlastníka či nájemce, není zde nic, co by musel soud přezkoumávat. V těchto případech by tedy bylo dle mého názoru možné násilníka z bytu vystěhovat svépomocí, přičemž je vhodné dbát na to, aby mu tím nevznikla škoda. Souhlas s bydlením by měl být odvolán písemně a nejlépe zaslán násilníkovi doporučeným dopisem, nebo by měl násilník jeho přijetí potvrdit. Je vhodné mu stanovit lhůtu pro vystěhování. V případě, že výzvu nebude akceptovat a oběť přistoupí k vyklizení jeho věcí a výměně zámků, měla by dbát na to, aby mu na věcech nevznikla škoda.

Problém nastává v případech, kdy například jeden z rodičů, kteří jsou spoluvlastníky nebo společnými nájemci, s bydlením násilného potomka v bytě souhlasí a druhý nikoli, protože je tímto potomkem napadán. Bohužel se nejedná o výjimečnou situaci. V tomto a dalších případech nezbývá, než situaci řešit soudní cestou.

V každém případě lze ovšem doporučit, aby si oběť domácího násilí shromažďovala důkazy o násilí, zejména zadokumentovala veškerá zranění. Pokud by totiž v nevědomosti vystěhovala násilníka z bytu protiprávně a byla jím žalována, mohla by tak u soudu

dosvědčit, že násilník se vůči ní choval v rozporu s dobrými mravy, čímž porušoval § 3 občanského zákoníku. Ať je ale vztah oběti a pachatele domácího násilí ke společně obývanému bytu jakýkoli, vždy stojí za to se alespoň pokusit podat k soudu návrh na vydání předběžného opatření, kterým by bylo násilníkovi uloženo zdržet se vstupu do bytu. Ačkoli se jedná stále o velmi neobvyklý návrh, v několika případech se to již podařilo.

Autorka působí v Lize lidských práv.

Poznámky:

1) Křeček, Stanislav: Aktuální otázky bytového práva v praxi soudů, 2. doplněné vydání, Linde Praha, 2002, s. 64.

Literatura a právní předpisy:

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Křeček, Stanislav: Aktuální otázky bytového práva v praxi soudů, 2. doplněné vydání, Linde Praha, 2002.
- Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V., Telec, I.: Lexikon - Občanské právo, 2. rozšířené vydání, Sagit, Ostrava 2001.

Publikováno: 26. 10. 2005

Netradiční prostředek ochrany životního prostředí

Markéta Višinková

K ochraně práv a právem chráněných zájmů v oblasti práva životního prostředí lze využít řady právních nástrojů. Nejznámějšími a nejužívanějšími jsou prostředky práva správního (účast ve správních řízeních, odvolání, správní žaloba...). Za určitých okolností lze využít i možnosti, které poskytuje právo trestní (např. trestné činy obecného ohrožení a speciální trestné činy týkající se poškozování životního prostředí (§ 179, resp. § 181a a následující trestního zákona).

Možnosti hájit práva a právem chráněné zájmy související se zásahy do životního prostředí však jednotlivcům nabízí i právo občanské. Kromě institutů (soukromoprávní odpovědnosti (§ 415 a násl. zákona č. 40/1964 Sb. – občanský zákoník, dále jen OZ) a ochrany tzv. sousedských práv (§ 127 a násl. OZ) lze v této souvislosti uvažovat i o institutu ochrany osobnosti. Možností jeho využití k obraně před protiprávními zásahy do životního prostředí konkrétních osob se budu zabývat na následujících řádkách.

Samostatné právo v rámci práva na ochranu osobnosti

Ustanovení § 11 OZ stanoví, že „Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy“ (tzv. všeobecná osobnostní práva). Právo na ochranu soukromí jako jedno z dílčích osobnostních práv, jejichž demonstrativní výčet je v § 11 OZ obsažen, zahrnuje ochranu před vnějším neoprávněným zasahováním jiných subjektů do soukromí fyzické osoby, které nepříznivě ovlivňuje rozvoj fyzické a psychické integrity její osobnosti. 1)

Právo na ochranu osobnosti, zejména zdraví a soukromí jako dílčích „složek“ tohoto práva, tak nepochybně úzce souvisí i s právem každého na příznivé životní prostředí, jež je zaručeno v článku 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.). A nejenom to. Právo na příznivé životní prostředí jako takové je možno považovat za samostatné právo spadající do rámce práva na ochranu osobnosti 2) (výčet obsažený v citovaném ust. § 11 OZ je demonstrativní). V této souvislosti lze poukázat na nález Ústavního soudu sp. zn. III.ÚS 70/97 (č. 8/96 Sb. n. a us. ÚS ČR) podle nějž skutečnost, že životní prostředí je veřejným statkem (hodnotou), nevylučuje existenci subjektivního práva na příznivé životní prostředí, jakož i práva v zákonem stanoveném rozsahu se jej domáhat.

K zásahu do práva na ochranu osobnosti ve smyslu § 11 OZ dojde za splnění předpokladu, že se jedná o zásah neoprávněný a zároveň tento zásah musí být způsobilý porušit nebo ohrozit „všeobecné osobnostní právo“ fyzické osoby (viz výše). Jako neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti lze označit takové jednání, které zasahuje do práv chráněných ustanovením § 11 OZ a je v rozporu s povinnostmi původce zásahu stanovenými právním řádem. 3)

Podle ustanovení § 13 odst. 1 OZ má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti (tzv. negatorní žaloba), aby byly odstraněny následky těchto zásahů (restituční žaloba) a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění (satisfakční žaloba).

V okamžiku, kdy se proti zásahu chce bránit některou z těchto žalob, musí být schopná prokázat, že zásah nebo jeho následky stále trvají. Způsobnost porušit nebo ohrozit právo se posuzuje objektivně. Dle ustanovení § 16 OZ se lze současně domáhat i náhrady škody; je možné si dále představit i využití žaloby na vydání bezdůvodného obohacení či určovací žaloby. 4)

Souvislost mezi právem na ochranu soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod 5) a právem na příznivé životní prostředí (resp. právem na ochranu před protiprávními a škodlivými zásahy do životního prostředí) potvrdil v řadě svých rozhodnutí i Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP). Právo na ochranu soukromého a rodinného života zahrnuje podle názoru ESLP i ochranu před přímými a bezprostředními účinky emisí různého druhu (hluk, emise, pachy aj.), které nepříznivě ovlivňují zdravé životní prostředí a celkové blaho fyzických osob, čímž je zbavují možnosti pokojného užívání obydlí a ve svých důsledcích poškozují jejich soukromý a rodinný život. 6)

Možnost domáhat se ukončení neoprávněného zásahu

Pro demonstraci možnosti využití žaloby na ochranu osobnosti k ochraně práva na příznivé životní prostředí použiji příklad z praxe. Pronajímatel bytu provedl rekonstrukci bytového jádra a větrací šachty. Rekonstrukce probíhala za plného užívání bytu nájemcem. Určité součásti původního vybavení byly vyrobeny z azbestocementu. Během rekonstrukce došlo k rozbíjení azbestocementového potrubí přímo v prostorách bytu, čímž se do vnitřního ovzduší uvolnila azbestová vlákna, která jsou nebezpečná pro lidské zdraví. 7) Podle provedených měření jsou v bytě i po několika měsících po provedení stavebních prací azbestová vlákna stále přítomna.

Pronajímatel svým jednáním porušil jednak ust. § 687 odst. 1 OZ, podle něž je povinen zajistit nájemci plný a nerušený výkon práv spojených s užíváním bytu, a dále řadu právních předpisů z dílčích oblastí ochrany jednotlivých složek životního prostředí (ochrany ovzduší, nakládání s odpady, chemickými látkami..) a stavebního práva. Neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti je v tomto případě zacházení s azbestocementovým materiálem v rozporu s právními předpisy. Tento zásah objektivně

porušil právo nájemce na soukromý a rodinný život. Neoprávněný zásah, respektive jeho následky stále trvají – azbestová vlákna jsou stále přítomna ve vnitřním ovzduší bytu. Pro narovnání protiprávního stavu je tedy možné využít žalobu požadující odstranění azbestových vláken z prostor bytu (samozřejmě na náklady pronajímatele), čímž by byly ukončeny následky neoprávněného zásahu do osobnostních práv nájemce.

Na závěr musím podotknout, že nevím o žádném rozhodnutí českého soudu, týkajícím se žaloby na ochranu osobnosti před neoprávněnými zásahy do práva na příznivé životní prostředí. Je tedy otázkou, jakým způsobem se k takovéto žalobě vycházející z výše naznačených argumentů postaví soudní praxe.

Autorka působí v Ekologickém právním servisu.

Poznámky:

- 1) Srovnej: Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 8. vydání, C.H. Beck, 2003, str. 69.
- 2) Srovnej: Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 8. vydání, C.H. Beck, 2003, str. 70.
- 3) Srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR č.j. Cdon 18/95 ze dne 29. 5. 1995, R 46/1995.
- 4) Více viz Kadečka, S.: Prostředky občanskoprávní ochrany osobnosti v soudní praxi, Časopis pro právní vědu a praxi, 2/1999, str. 180.
- 5) Úmluva Rady Evropy uveřejněná ve sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 209/1992 Sb. Její článek 8 (Právo na respektování soukromého a rodinného života) zní:
 1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
 2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
- 6) Srov. např. rozsudky ESLP ve věcech Lopéz Ostra v. Španělsko ze 9. 12. 1994, Guerra a další v. Itálie ze 19. 2. 1998 nebo rozsudek Moreno Gómez v. Španělsko ze 16. 11. 2004. Blíže viz Repík, B.: Chrání Evropská úmluva o lidských právech právo na životní prostředí? (první část), Bulletin advokacie č. 7-8/2005, str. 20-23.
- 7) Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je azbest považován za prokázaný karcinogen pro člověka (v České republice od r. 1984), více viz <http://www.who.sk>.

Publikováno: 16. 11. 2005

ZPRÁVY Z MALÉ STRANY ANEB PŘIPRAVOVANÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Blesková řízení ala nový stavební řád

Mgr. Luděk Šikola

Nový stavební zákon na úseku stavebního řádu přispěje ke zjednodušení a zrychlení povolování staveb. Oproštuje řízení od zbytečných administrativních úkonů, odstraňuje nebo snižuje jejich formálnost a vede ke zintenzivnění kontroly nad prováděním staveb a jejich změn.

I takovou charakteristiku nového stavebního zákona nám nabízí důvodová zpráva. Již několikrát jsem se na stránkách Via Iuris připravovanou normou, kterou nyní začínají projednávat sněmovní výbory, zabýval. 1) Stejně tak jsem zmiňoval právě i její proklamované zjednodušující tendence. Ukažme si přímo na některých zjednodušených postupech, které návrh zákona obsahuje, jak naplňují důvodovou zprávu. Čili jak zrychlí povolování, kde odlehčí stavebníkovi administrativní zátěž nebo jak zkvalitní kontrolu nad skutečným prováděním stavby. Ještě musím zdůraznit, že předloha zákona obsahuje hned několik řízení (ať již zjednodušených správních řízení nebo postupů mimo něj), až se vkrádá otázka o smysluplnosti takového počtu.

Skutečný trumf

Největším trumfem předkladatelů zákona má být pouhé ohlašování vyjmenovaných staveb, 2) mezi které jsou zařazeny i běžné rodinné domy. K zahájení stavby má stačit podat ohlášení, které obsahuje stanovené náležitosti. Stavební úřad buď vydá písemný souhlas nebo neučiní nic a pak po uplynutí 40 dnů nastává fikce udělení souhlasu. Kamenem úrazu však jsou náležitosti ohlášení. Mimo samozřejmostí jako je projektová dokumentace si totiž stavebník musí opatřit a doložit také závazná stanoviska dotčených orgánů státní správy. 3) V čem pak ovšem spatřují tvůrci zákona snížení administrativní náročnosti pro stavebníka, není vůbec jasné. Ze samotného závazného stanoviska dotčeného orgánu státní správy navíc vyplývá pro stavebníka další problém. Tento právní institut konstruuje nový správní řád jako podklad pro finální rozhodnutí, samo o sobě není správním rozhodnutím. 4) Stavebník tak nemá možnost odvolat se proti podmínkám, které mu dotčený orgán v závazném stanovisku stanoví.

Na druhou stranu dotčené orgány nebudou mít žádné páky, jak podmínky vymáhat, neboť ty se neobjeví v konečném správním rozhodnutí, kterým souhlas nebo fikce souhlasu není. Aby ohlášení bylo skutečným ulehčením pro drobné stavebníky, musela by být povinnost obstarat závazná stanoviska dotčených orgánů přenesena na samotný stavební úřad. Předpokladem takového řešení by pak jistě byla i prodloužená lhůta pro udělení písemného souhlasu. 60 dnů by ovšem stavebnímu úřadu muselo stačit a stavebníky by za těchto podmínek 20 dnů navíc určitě nemrzelo.

Pro případ, že by závazná stanoviska obsahovala podmínky, vydal by stavební úřad usnesení, proti kterému by stavebník mohl brojit odvoláním. Pokud by žádné podmínky stanoveny nebyly následoval by už známý ohlašovací princip s fikcí nebo písemným souhlasem. Tento postup by byl pro stavebníky opravdovou změnou k lepšímu oproti platnému stavebnímu zákonu a zároveň by zajistil i veřejné zájmy, které je třeba při povolání staveb ohlídat.

Náš nezávislý inspektor

Dalším novým, zkráceným a často vyzdvihávaným postupem je zkrácené stavební řízení. 5) Stavebník by jej mohl využít v podstatě u jakékoli stavby. Mimo toho, že již název institutu je zavádějící, neboť ve skutečnosti nejde o správní řízení, je i jeho obsah velmi nešťastný. Stavebníkovi dává možnost uzavřít s autorizovaným inspektorem smlouvu o provedení kontroly projektové dokumentace pro stavbu místo absolvování řádného stavebního řízení. Pak záměr pouze oznámí stavebnímu úřadu a doloží závazná stanoviska dotčených orgánů státní správy a vyjádření osob, které by byly účastníky stavebního řízení. Tato vyjádření inspektor sám vypořádá. A to je opravdová perlička.

Investorem, a není pochyb, že tento postup by využívali největší investoři, placený inspektor má zajistit práva osob, které by byly účastníkem a další veřejné zájmy. To je představa více než fantaskní. Pro úplnost je nutné poznamenat, že zákon říká, že v případě, že inspektor nevypořádá námitky, předloží je stavebnímu úřadu. Jak může stavební úřad námitkám vyhovět, když opět nevydává žádné rozhodnutí, není zřejmé. Přičemž riziko z tohoto postupu plyne i investorovi, neboť zase nemůže napadnout případné podmínky v závazných stanoviscích.

Návrh nového stavebního zákona musí doznat mnohých změn. V této podobě by jeho účinnost znamenala téměř katastrofu. Těm kterým je podle předkladatele zejména určen, drobným stavebníkům, nepřinese žádnou pozitivní změnu. Spíše naopak, zorientovat se ve složitém předpise pro ně nebude snadné a to nezohledňují stejně složitý nový správní řád. Práva ostatních účastníků řízení nejsou zajištěna a veřejné zájmy na ochraně zdraví, památkové péče nebo ochraně přírody a krajiny jsou potlačeny ve prospěch stavební lobby.

Autor je advokát.

Poznámky:

- 1) Viz např. mé články ve Via Iuris ONLINE Boj o stavební zákon pokračuje (2. 3. 2005) a Nová úprava stavebního práva pro třetí tisíciletí (29. 6. 2005).
- 2) Srov. ustanovení §§ 112-115 návrhu stavebního zákona.
- 3) Např. podle zákona o státní památkové péči nebo zákona o ochraně přírody a krajiny.
- 4) Srov. ustanovení § 149 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád.
- 5) Srov. ustanovení § 125 návrhu nového stavebního zákona.

Publikováno: 5. 10. 2005

Co vytěžíme z novely horního práva?

Mgr. Michal Bernard

Dne 19. srpna tohoto roku byla Parlamentem přijata novela právních předpisů upravujících oblast těžby nerostných surovin. Nově přijatý zákon č. 386/2005 Sb. novelizuje zákony č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) a zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti. Účinnost tato novela nabývá dne 1. ledna 2006. Pokusíme se novelu si podrobněji rozebrat a zodpovědět otázku, zda-li přinese alespoň částečné zlepšení v oblasti ochrany životního prostředí a práv osob dotčených těžbou.

Stará regulace nevyhovuje

Celkově je právní úprava hornictví nevyhovující a zastaralá. Právní předpisy poplatné době svého vzniku v roce 1988 neposkytují dostatečnou ochranu životního prostředí a práv osob dotčených hornickou činností. Interpretační a aplikační potíže s jednotlivými ustanoveními vytvářejí prostor pro obcházení zákonů ze strany těžebních společností, zákony postrádají dostatečné

zajištění efektivního vymáhání jejich ustanovení. Provázanost s předpisy na ochranu jednotlivých složek životního prostředí je v současnosti značně neefektivní. Orgány státní báňské správy (obvodní báňské úřady a Český báňský úřad v Praze), které těžbu povolují a vykonávají státní dohled v této oblasti, většinou požadavky předpisů sloužících k ochraně životního prostředí neberou dostatečně vážně. O jejich objektivním přístupu k věci při povolování hornické činnosti lze také úspěšně pochybovat. 1)

Přitom exploatace nerostných surovin je ekonomickou oblastí, která má výrazný negativní vliv na všechny složky životního prostředí, krajinu a obyvatele blízkého okolí. Negativními zdroji ohrožení, které vznikají při těžbě a souvisejících činnostech, jsou chemické látky, hluk, vibrace, prach a těžební odpady. Je proto třeba, aby tato činnost byla adekvátně regulována právními předpisy, s efektivní provázaností horních předpisů s předpisy zajišťujícími ochranu životního prostředí.

Peníze především

Nejzávažnější změnou, kterou novela horních předpisů přináší, je změna úhrad z dobývacích prostorů. Těžební společnost těží vyhrazené nerosty 2) v prostoru jí stanoveném povolením obvodního báňského úřadu. Za tento prostor musí těžební společnost platit každoroční úhrady, které jsou příjmem do rozpočtu obce, na jejímž území se dobývací prostor nachází. 3) V současné době činí výše roční úhrady z dobývacího prostoru 10.000 Kč za každý i započatý kilometr čtvereční plochy. U malých dobývacích prostorů do 2 ha činí roční úhrada 2.000 Kč. Tyto částky jsou s ohledem na zisky těžebních společností a negativní vlivy jejich činnosti na životní prostředí a obyvatele dotčených obcí zcela nedostatečné.

Úhrady z plochy dobývacích prostorů se napříště vypočítávají na hektary a budou se pohybovat v rozmezí od současných 100 Kč až do výše 1 000 Kč za hektar. Dochází k jejich diferenciaci podle hodnoty dotčeného území, míry dopadu a charakteru prováděných prací. Konkrétní typizovanou výši úhrady podle těchto kritérií stanoví vláda nařízením. Nejvyšší částku by měly platit provozy v ekologicky cenných územích, především ve zvláště chráněných územích. Od této změny si předkladatelé slibují částečné pokrytí ekologických ztrát způsobených provozem, ekonomickou stimulaci těžebních společností k

ústupu od těžby na území se zvýšenou ochranou, obecné snižování plošného rozsahu, zmenšování roztěžené plochy a uplatňování šetrnějších technologií a metod těžby. 4) Jsem zvědav, jaký vliv bude mít tato změna na těžební společnosti. Zvláště v případě těch větších s obrovskými zisky se nedá předpokládat, že bude efektivním ekonomickým nástrojem ochrany životního prostředí. U malých těžbařů se dokonce dá očekávat snížení úhrady z dobývacího prostoru. 5)

O střetu zájmů MŽP nerozhoduje

Novelou dochází k přesunu některých kompetencí předvídaných horním zákonem. V některých případech dochází k posílení Ministerstva životního prostředí na úkor Ministerstva průmyslu a obchodu, což je jistě pozitivní krok. S ohledem na důležitost přesunovaných kompetencí a působení geologického odboru MŽP jej však nelze přeceňovat. Ministerstvo životního prostředí tak od roku 2006 např.:

- bude vydávat osvědčení o výhradním ložisku (ust. § 6 odst. 1),
- upraví vyhláškou klasifikaci zásob, postup při výpočtu zásob výhradních ložisek a náležitosti takového výpočtu (ust. § 14 odst. 4),
- povede evidenci osvědčení o výhradním ložisku a souhrnnou evidenci zásob výhradních ložisek (ust. § 29 odst. 1 a 3),
- upraví vyhláškou postup při vyhledávání a průzkumu výhradních ložisek z hlediska ochrany a hospodárného využití nerostného bohatství (ust. § 11 odst. 1).

V jednom případě (a to bohužel v tom nejpodstatnějším z hlediska ochrany životního prostředí a práv osob dotčených těžbou) se však pozice Ministerstva životního prostředí oslabuje. Jedná se o institut řešení střetů zájmů, který je upraven ustanovením § 33 horního zákona. 6) Pokud v průběhu povolovacího procesu nedošlo k vyřešení střetů zájmů, rozhodne (v současné době) o jejich řešení Ministerstvo pro místní rozvoj v dohodě s Ministerstvem životního prostředí a Českým báňským úřadem (to vše ještě v součinnosti se všemi dotčenými orgány státní správy a s přihlédnutím ke stanovisku krajského úřadu). Od 1. ledna 2006 však o řešení střetů zájmů závazně rozhodne Ministerstvo průmyslu a obchodu po projednání s Ministerstvem životního prostředí a Českým báňským úřadem. Praktický rozdíl mezi pojmy „v dohodě s“ a „po projednání s“

je zcela zásadní. Ministerstvo životního prostředí tak ztrácí významný právní nástroj ochrany životního prostředí v průběhu povolovacího procesu těžby nerostů.

Ustanovení § 37 odst. 5 horního zákona zakotvuje těžební společnosti povinnost odškodnit osoby, kterým v důsledku těžby vznikla škoda na nemovitosti, kterou nelze napravit uvedením do původního stavu. V případě, že se postižený vlastník nedohodne s těžební společností na způsobu odškodnění, stanoví se jeho výše znaleckým posudkem. Takto vypočtená výše odškodnění nesmí být krácena o koeficient prodejnosti, pokud je jeho hodnota nižší než 1.

I přes drobná pozitivní zlepšení, kterými je nárůst a diferenciací úhrad z dobývacích prostorů a přesun některých kompetencí na Ministerstvo životního prostředí, nelze hovořit o zvýšení právní ochrany životního prostředí a práv dotčených osob v oblasti těžby nerostů. Hlavní nedostatky předpisů horního práva zůstávají neřešeny. 7) Spíše naopak, převedení kompetence závazného vyřešení střetů zájmů výhradně na Ministerstvo průmyslu a obchodu je závažným oslabením možnosti nalezení adekvátního řešení, které nebude slepě sledovat jen krátkodobý ekonomický přínos, 8) ale zohlední i zájmy ochrany životního prostředí a obyvatel negativně dotčených těžbou. Na významnější posílení nynější zoufalé právní pozice subjektů hájící zájmy odlišné od těžebních společností si budeme muset ještě nějaký čas počkat. Do kdy, to není jasné. Nejpozději však do vytěžení zásob.

Autor působí v Ekologickém právním servisu.

Poznámky:

- 1) Tato kritika je zobecněním zkušeností mých i ostatních právníků v EPS a dalších subjektů nabytých v mnoha těžebních kauzách.
- 2) Vyhrazené nerosty jsou ty, o kterých to stanoví § 3 odst. 1 horního zákona. Ostatní, nevyjmenované nerosty, se považují za nevýhradní a dobývací prostor se pro ně nestanoví.
- 3) Kromě úhrad z dobývacích prostorů je těžební společnost povinna platit i úhrady z vydobytých vyhrazených nerostů. Oba typy poplatků jsou zakotveny v ustanovení § 32a horního zákona.
- 4) Viz důvodová zpráva k zákonu č. 386/2005 Sb.
- 5) Ze zákona vypadla minimální částka ve výši 2.000 Kč, úhrada se tak může pohybovat ve výši několika stovek korun ročně.
- 6) Střety zájmů se rozumí rozpor zájmu těžební organizace na exploataci ložiska se zájmy chráněnými podle zvláštních právních předpisů, které jsou těžebními zájmy ohroženy. Jestliže jsou využitím výhradního ložiska ohroženy zájmy chráněné podle zvláštních předpisů, zájmy

fyzických a právnických osob (a to bude prakticky vždy), jsou osoby, jimž přísluší tato práva hájit, povinny ve vzájemné součinnosti řešit tyto střety zájmů a navrhnout postup, který umožní využití výhradního ložiska a zabezpečení nezbytné ochrany uvedených zájmů. Těžební společnost je povinna před zařazením příslušných prací do plánu otvírky, přípravy a dobývání dohodnout se s orgány veřejné moci a fyzickými a právními osobami, kterým přísluší ochrana odlišných zájmů, o tom, zda se ohrožený zájem má chránit, v jakém rozsahu, popřípadě po jakou dobu. Tato dohoda se předloží krajskému úřadu k zaujetí stanoviska. Dohoda je platná, jestliže krajský úřad do 1 měsíce od jejího předložení nevyjádří s dohodou nesouhlas. Povinnost uzavřít dohodu se nevztahuje na případy, kdy střety zájmů byly již vyřešeny při stanovení chráněného ložiskového území, dobývacího prostoru, popřípadě při projektování, výstavbě nebo rekonstrukci dolu a lomu a jestliže postup při jejich řešení stanoví zvláštní předpisy.

7) Za hlavní nedostatky předpisů horního práva lze považovat tyto:

1. Nejasná definice některých výhradních nerostů. Vágní formulace typu "pokud je vhodný", "pokud je blokově dobytelný" (srovnej ust. § 3 odst. 1 písm. i), l) a n) horního zákona). Problémem je výrazně odlišný režim pro výhradní ložiska a ložiska nevyhrazených nerostů a možnost účelové manipulace ze strany těžebních společností.

2. Účastníkem řízení o stanovení chráněného ložiskového území je pouze navrhovatel. Přitom právě toto rozhodnutí výrazným způsobem omezuje vlastnická práva dotčených osob. Nemožnost hájit svá práva v řízení považují za neústavní (srovnej ust. §§ 17 a 18 horního zákona).

3. Neomezená platnost povolení k hornické činnosti – obvykle báňské úřady stanoví platnost "platnost až do vytěžení zásob". V území se mohou objevit nové zájmy, které by bylo třeba chránit, a modifikovat tedy povolení k hornické činnosti. Často také mezi povolením k hornické činnosti a faktickým začátkem těžby je značná časová prodleva, která může kompletně změnit území a zájem na jeho využití.

4. Obecným problémem je, že ve fázi od vydání povolení k hornické činnosti je kontrola těžaře pouze v rukou báňských úřadů, což je neakceptovatelné.

5. Otázka řešení střetů zájmů je nedostatečně upravena. Není výslovně regulováno řešení sporu o to, jestli někdo je nebo není osobou, s kterou je nutné střety zájmů řešit.

6. Finanční úhrady za dobývací prostor a vytěžené nerosty zůstávají stále nedostatečně nízké. Problém je, že v případě úhrad za vydobyté nerosty si těžař může odepsat "náklady na jejich úpravu a zušlechtnění" (srovnej § 32a odst. 2 horního zákona).

7. Odpis zásob výhradních ložisek z důvodů ochrany životního prostředí je těžko realizovatelný. Navrhovatel není schopen získat veškeré náležitosti, které je třeba k návrhu přiložit. Zákon sice říká, že "úplnost návrhu zajistí organizace", ale chybí jakékoliv donucující ustanovení. Na tomhle ztroskotala řada pokusů MŽP a dalších orgánů ochrany životního prostředí o odpis zásob.

8) A i ten je diskutabilní, neboť velkou většinu zisků shrábne těžař, a společnosti zůstane jen poškozené životní prostředí na lokální či regionální úrovni, zničená krajina a oči pro pláč.

Publikováno: 19. 10. 2005

NOVÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY A ZKUŠENOSTI S JEJICH APLIKACÍ

Dočkáme se nezvaných nočních návštěv na policejních stanicích?

Mgr. Jiří Kopal

K prvnímu dni nového roku vstoupí v účinnost novela zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, 1) která by měla vedle dalších menších změn především umožnit ombudsmanovi poněkud neslušnou a netradiční věc: navštěvovat z pohledu „průměrného občana“ ne vždy bezpečná zařízení určitého typu bez pozvání, 2) a to v jakoukoli denní nebo noční hodinu se mu zachce.

Po dlouhém období příprav a trochu zbytečně komplikovaném legislativním procesu spojeném s vrácením novely zákona senátem (z poměrně banálních důvodů, které se nedotýkaly systému kontroly míst omezení svobody) zpět poslanecké sněmovně, byla tato novela uveřejněna pod číslem 381/2005 Sb. Zřejmě zatím jen šesti pracovníkům 3) Kanceláře veřejného ochránce práv tak bude umožněno navštěvovat všechna zařízení na území naší republiky, kde jsou osoby omezovány na svobodě. Jedná se o různé druhy vězeňských, policejních, sociálních, zdravotnických, dětských, cizineckých či azylových zařízení. 4) Těch je ovšem dohromady v ČR několik tisíc, tudíž se zřejmě nebudou nejen noví zaměstnanci nudit.

Vzhledem k závazku navštěvovat takováto zařízení „systematicky“, vyplývajícímu ze zákona, by na nich ombudsman měl provádět návštěvy o dost častěji, než se to daří kupříkladu Evropskému výboru pro zabránění mučení (CPT), 5) a tím razantněji zvýšit ochranu osob, které v těchto zařízeních na základě různých důvodů pobývají, 6) před špatným zacházením. Počet vyčleněných pracovníků k této činnosti tak možno v této souvislosti bez dalšího označit za naprosto nedostatečný, a to i vzhledem k tomu, že důvodová zpráva k novele i předpokládané navýšení počtu pracovníků ombudsmana počítaly s patnácti novými místy. 7)

Externí prvek ne, i když...

Někteří aktivní podporovatelé novely ze strany nevládních organizací byli nejprve poněkud zklamáni skutečností, že se do ní výslovně nedostala zmínka o možnosti účasti tzv. externího prvku na systematických návštěvách. Takový systém by totiž mohl znamenat možnost častějších a systematictějších návštěv, menší nárůst státního aparátu, stejně jako nanejvýš praktické a bezprostřední otevření problematiky špatného zacházení a dodržování lidských práv na místech omezování svobody širšímu spektru odborníků, včetně osob působících na místní úrovni (i mimo Brno či Prahu).

Nejednalo by se v první řadě o pracovníky oněch nevládních organizací (v tom jejich zklamání nespočívalo), jak bylo někdy podporovatelům takové úpravy podsouváno, nýbrž zejména zástupce profesí, které by mohly přispět k multidisciplinárnějšímu pohledu na podmínky osob omezených na svobodě. Pohled lékařek a lékařů, psychologek a psychologů, sociálních a probačních pracovníků a pracovníků i dalších profesí, ve spojení s právním a systémovým zhodnocením pečlivých úřednic a úředníků (právníček a právníků Kanceláře veřejného ochránce práv) spočívajícím na standardech mezinárodních orgánů působících v této oblasti a závazcích v oblasti lidských práv, by mohl přispět k trvalému zlepšování podmínek a zavádění nových přístupů v oblasti ochrany lidské důstojnosti.

Vzhledem k ujištění ombudsmana, který ve svém komuniké z 5. října 2005 vedle podrobného vysvětlení rozšířené působnosti veřejnost informoval mimo jiné i o tom, že v „rámci dosažení co nejvyšší odbornosti výsledků budou k návštěvám zařízení přizváni odborníci z praxe“, 8) lze doufat, že se drtivě většina těchto návštěv budou moci zúčastňovat alespoň někteří zástupci výše uvedených profesí i bez oné výslovné zmínky v zákoně. Důkladnou inspekci zařízení - kde může docházet i k různě složitě vysvětlitelným zraněním - si lze bez přítomnosti lékaře představit jen stěží.

Policejní stanice na prvním místě?

Ať už s účastí lékaře nebo jiného odborníka či bez ní, bude zřejmě v rámci zvyšování ochrany před špatným zacházením, stejně jako v ostatních evropských zemích, představovat nejtvrďší oříšek efektivní kontrola interakce mezi policisty a osobami na

policejních stanicích. Na těch hrozí podle patnácti let zkušeností a otřesných zjištění Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT) ze všech zemí Rady Evropy - včetně dlouholetých členů Evropské unie - největší riziko různých forem netradičního zacházení včetně mučení. Kontrola je zde ztížená i proto, že se na policejních stanicích osoby zdržují oproti jiným zařízením velmi krátce a ke špatnému zacházení dochází častěji v noci a v brzkých ranních hodinách.

Zákonné zmocnění ke vstupu delegací Kanceláře veřejného ochránce práv do zatím nezávislým pozorovatelům v běžném provozu utajovaných (nejen) policejních prostor v České republice se tak může teoreticky ukázat jako významný historický přelom. Doposud je známou skutečností, že specifikum české policie spočívá v tom, že si vzhledem k zaručené beztrestnosti nemusí dělat starosti s luxusem v podobě příliš složitého ukrývání násilí za zdi policejních stanic. Rozsáhlá skupina jejich příslušníků si totiž může bez dalšího zakrýt čísla a být osoby bezdůvodně na veřejném prostranství před zraky dalších osob včetně novinářů (pak se to celé označí sofistikovaným slovem „exces“ a tím to skončí), jak ukázala nejnověji jistá událost v nedávné minulosti. Ovšem možnost rozhovorů pracovníků veřejného ochránce práv se zbitými osobami mezi čtyřma očima a jejich prohlídky lékařem delegace hned na místě, by snad mohly vést ke zvýšení citlivosti alespoň těch osob, které budou moci vidět různá nepochopitelná a zbytečná zranění způsobená „ochránci zákona“ a tím i k postupnému tlaku na zlepšení zacházení s osobami v rukou policie (analogicky samozřejmě u dalších orgánů a zařízení).

Bezprostřední odhalení známek násilí a zkušenosti s rozhovory a svědectvími konkrétních osob ze strany pracovníků provádějících návštěvy nikoli jen formálně, ale s motivací založenou na ochraně ústavně zaručené hodnoty lidské důstojnosti a neporušitelnosti fyzické integrity, se tak budou moci v případě provádění efektivních návštěv trochu přiblížit opravdu nezapomenutelným osobním zážitkům pracovníků některých nevládních organizací pomáhajících obětem policejního násilí z každodenní policejní praxe i masovějších událostí v nedávné minulosti.

Ratifikace Opčního protokolu jako třešnička na dortu?

Závěrem lze ještě podotknout, že s touto úpravou by kompetentním orgánům nemuselo nyní nic stát v cestě k ratifikaci Opčního

protokolu k Úmluvě proti mučení. 9) Z vnitrostátního pohledu se zdá být nejzajímavějším v současnosti asi to, že přistoupení k tomuto protokolu je spojeno zejména s mezinárodně deklarovaným závazkem státu, že na jeho území bude (nejpozději do roka od ratifikace) fungovat nezávislý národní orgán, který bude provádět systematické návštěvy míst, kde jsou osoby omezovány na svobodě. Česká republika přijetí tohoto protokolu na půdě OSN aktivně podporovala a tak snad nedojde k podobné ostudě jako v případě aktivní podpory Římského statutu Mezinárodního trestního soudu na mezinárodní úrovni v devadesátých letech, kde se rozdílný pohled české diplomacie a poslanecké sněmovny nedaří překlenout - jako v jediném státě Evropské unie - již více než pět let.

Ombudsmanovi lze tedy už jen popřát zejména výběr - oproti současnosti širšího počtu - takových pracovníků a odborníků, kterým nebude vadit pracovat také mimo obvyklou pracovní dobu a rád častěji zpestří život na policejních stanicích (stejně jako v psychiatrických léčebnách, věznicích, ústavech sociální péče a dalších zařízeních) svojí nezdvořilou a systematicky prováděnou návštěvou i v těch nejzapadlejších částech vlasti.

Autor působí v Lize lidských práv a je doktorandem na PrF MU.

Poznámky:

1) Jehož originální název se v rozporu s pravidly českého pravopisu ve Sbírce zákonů uvádí s velkým „V“.

2) § 15 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dával ombudsmanovi již před novelou v rámci šetření individuálních stížností vstupovat do úřadů a provádět šetření „i bez předchozího upozornění“.

3) Viz Interview BBC ze dne 7. 11. 2005: http://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/11/051107_motejl.shtml.

4) Podle nových odstavců § 1 zákona o veřejném ochránci práv "ochránce provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením" (odst. 3). Působnost ochránce podle odstavce 3 se vztahuje na

a) zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova anebo ochranné léčení,

b) další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení,

c) místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména ústavy sociální péče a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí

(dále jen „zařízení“).“ (odst. 4).

5) Vzhledem k již 46 smluvním stranám Evropské úmluvy o zabránění mučení a jinému nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání (v ČR publikována pod č. 9/1996 Sb.) se i přes více než 150 dní v roce (viz poslední Výroční zpráva CPT publikovaná 22. 9. 2005, bod 1.: http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-15.htm#_Toc114645542), které stráví delegace tohoto orgánu na návštěvách vždy několika vybraných zařízení (pravidlem je přítomnost lékaře v delegaci), kde jsou osoby omezovány na svobodě, v konkrétním státě, podaří průměrně navštívit každou zemi jednou za 5 let. CPT působí při Radě Evropy ve Štrasburku a je složen z nezávislých expertek a expertů z různých oborů, které navrhuje smluvní strany (členem může být pouze jeden příslušník téhož státu).

6) Důvodem jejich umístění bývá rozhodnutí či příkaz orgánu veřejné moci, nebo faktické podmínky, v nichž se nacházejí.

7) Poslanec ODS Pavel Hrnčíř - přinejmenším z hlediska verbálního projevu nejzavilejší odpůrce novely - navrhl vzhledem k navýšení počtu pracovníků v tomto ohledu poměrně dramaticky znějící usnesení "Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky se omlouvá občanům České republiky, našim daňovým poplatníkům, za to, že schválenou novelou zákona o veřejném ochránci práv neplní naléhavý požadavek na šetření státními prostředky, ale naopak zavádí nový trvalý výdaj státu na úkor jiných, mnohem naléhavějších státních výdajů, na úkor nezadlužené budoucnosti České republiky a na úkor našeho dobrého ekonomického postavení v rámci Evropské unie." I vzhledem k tomuto by se slušelo očekávat, že v důvodové zprávě předpokládán nárůst byrokracie bude z o dost větší části využit opravdu na provádění návštěv. 6 osob z 15 tomu zatím příliš neodpovídá i při vědomí použití některých osob z 15 nově navrhovaných míst na jiné činnosti předpokládané novelou (např. kontrola orgánů správy státního zastupitelství § 1 odst. 5 zákona po novele).

8) <http://www.ochrance.cz/dokumenty/dokument.php?doc=270>.

9) Jedná se o Opční protokol k mnohostranné mezinárodní smlouvě uzavřené na úrovni OSN - Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (publikována pod č. 143/1988 Sb.). Tato úmluva představuje odlišný instrument oproti úmluvě sjednané na půdě Rady Evropy (viz pozn. 5). Opční protokol zatím ratifikovalo 13 států, 49 jej podepsalo - viz např. http://www.apc.ch/un/opcat/opcat_status.shtml), ke vstupu v platnost je potřeba 20 ratifikací.

Publikováno: 7. 12. 2005

Cesta k Lucemburskému soudu

Petr Kubačka

V polovině září se uskutečnila první oficiální návštěva studentů práv z České republiky u Evropského soudního dvora (ESD) v Lucemburku. Skoro třicetiletá výprava z Masarykovy university v Brně tak ESD umožnil nahlédnout pod svou pokličku a studenti mohli získat konkrétní představu o jedné z institucí Evropských společenství, s níž se ve výuce setkávají a jejíž práce ovlivňuje předmět jejich studia. V následujících odstavcích se lze dozvědět něco o dni hostů v budově ESD a o činnosti samotného soudu.

Dva soudy v jednom

Pod označením Evropský soudní dvůr se skrývají dvě instituce, které sice prakticky tvoří jeden celek se společným sídlem, ale ve skutečnosti jsou samostatné. Jedná se o Soudní dvůr a Soud prvního stupně (SPS). Existence obou je zakotvena ve Smlouvě o založení Evropského společenství (SES), a sice v čl. 220 a následujících. Jejich společným úkolem je zajišťovat dodržování práva při výkladu a provádění SES. Z této formulace vyplývá jejich působnost k plnění tohoto úkolu ve vztahu k celému právu Evropských společenství (ES), nejen právu primárnímu, jehož pilířem SES je. Takže jde i o výklad právních předpisů přijatých orgány Společenství. Tato činnost má velký dopad na aplikaci práva ve všech zemích ES, což činí z ESD instituci s obrovským významem i vlivem.

Soudní dvůr je zejména příslušný k rozhodování o žalobách na neplatnost nebo na nečinnost podaných členským státem nebo orgánem ES (od roku 2004 rozhoduje velkou část této agendy i Soud prvního stupně), o žalobách pro nesplnění smluvní povinnosti podaných proti členským státům, o řízeních o předběžné otázce (dotazu vnitrostátního soudu na výklad či platnost předpisů a aktů práva ES) nebo o opravných prostředcích proti rozhodnutím SPS.

Poté co byli studenti přivítáni českým soudcem ESD profesorem Malenovským, zúčastnili se jednání Soudního dvora. Jednalo se o případ, kdy byla podána žaloba proti členskému státu pro nesplnění povinnosti, jež mu byla uložena na základě práva ES. Jednání probíhalo před velkým senátem čítajícím 11 soudců. Účasten byl i generální advokát, což je osoba, jejímž

úkolem je předkládat veřejně, nestranně a nezávisle odůvodněné návrhy rozhodnutí ve vymezených věcech. Tyto návrhy pak bývají vodítkem soudcům při jejich rozhodování, ovšem v žádném případě jimi soud není vázán; soud rozhoduje nezávisle. Soudnímu dvoru je takto nápomocno 8 generálních advokátů.

Uvedená žaloba byla podána proti Francii z důvodu vymezení odpovědnosti prodejce výrobku za škodu způsobenou jeho vadou. Formulace této odpovědnosti ve francouzském předpise není podle Komise v souladu se směrnici. Z tohoto důvodu již mnoho let probíhá komunikace mezi Francií a Komisí, kdy si strany vyjasňují stanoviska k této věci, jelikož samotnému podání žaloby pro porušení povinnosti členským státem vždy předchází táhlá procedura administrativní povahy. Žaloba proti členskému státu, kdy by měl být stát pokutován, je až posledním krokem, ke kterému dochází velmi zřídka. V současnosti byla v několika věcech, ve kterých Komise shledává potenciální porušení smluvní povinnosti, zahájena tato procedura výměn stanovisek a vyjádření i s Českou republikou.

Nejvíce je potřeba překladatelů

Fungování a pravomoci Soudního dvora popisují četné publikace a internetové zdroje (viz zejména www.curia.eu.int); díky návštěvě však mohli studenti získat mnoho informací, o kterých se píše méně nebo vůbec. Jedním z poznatků tak byla slova soudu, která se netýkala přímo projednávaného případu s Francií. V každém soudním řízení musí být rozhodnutí soudu vyhlášeno veřejně. Ve vnitrostátní úpravě je pravidlem, že je rozhodnutí vyhlášeno v jednání, jehož se účastní strany sporu. U Soudního dvora tomu je jinak. Strany, pokud se nespokojily jen s písemným řízením, se účastní jednání a přednášejí své řeči. Ale k samotnému vyhlášení rozsudku často nedochází okamžitě po přednesení řeči a poradě soudu. Vyhlášení může nastat hodnou dobu po proběhlé ústní části řízení. Pak k němu strany nejsou pozývány a může k němu dojít veřejně při jednání, jež je zahájeno jako součást řízení v úplně jiné věci.

Obdobně pokud je v řízení účasten generální advokát, který k věci zpracovává své stanovisko. Tato stanoviska musí být také vyhlášena na veřejném jednání soudu a stává se tak před zahájením ústního projednávání jiného případu. Takto je tedy zajištěna veřejnost vyhlášení stanovisek a rozhodnutí u ESD.

Nejpočetnější skupinou u soudu jsou překladatelé. Postranní stěny každé jednací síně tvoří průhledné zdi, za kterými sedí vždy dvojice překladatelů. Na jednání, v němž studenti tvořili veřejnost, bylo takových dvojic více než deset, zajištěno bylo i tlumočení do češtiny a slovenštiny. ESD má 20 jednacích jazyků. Soud a soudci komunikují francouzsky, ovšem stranami překládané písemnosti a jejich řeč v případné ústní části řízení může být v jejich vlastním jazyce. Nutnost překladu samozřejmě prodlužuje dobu trvání jednotlivých řízení u soudu.

S rozšířením Evropské unie se rozšířily i řady členů Soudního dvora. Dne 11. května 2004 složilo na slavnostním zasedání 10 zástupců nových členských zemí přísahu a byli pak spolu s osobami tvořícími jejich kabinety rychle zapojeni do soudní práce Soudního dvora. Jedním ze soudců se stal i Jiří Malenovský, do roku 2004 mj. soudce Ústavního soudu ČR. Soudcem Soudního dvora se může stát jen osoba poskytující veškeré záruky nezávislosti a splňující všechny požadavky nezbytné k výkonu nejvyšších soudních funkcí v členské zemi, jež ho vysílá. Soudci jsou jmenováni vzájemnou dohodou vlád zemí ES, a to na 6 let, s možností opětovného zastávání funkce. (Nutno ovšem podotknout, že na českého soudce vyšel při příchodu soudců z nových zemí ES los, díky němuž jeho funkční období trvá jen do podzimu 2006.)

U Soudu prvního stupně

I s druhým českým soudcem se studenti setkali v soudní síni, jež byla v návštěvní den vyhrazena jen pro ně. Odpoledne proběhlo představení Soudu prvního stupně a rozhovor s profesorkou Irenou Pelikánovou doprovázenou svým referendářem. 1) Soud prvního stupně (SPS) je samostatnou institucí v rámci orgánu Soudní dvůr. 2) Jeho existence je dnes zakotvena ve Smlouvě o založení Evropského společenství (na začátku devadesátých let fungoval ještě na základě rozhodnutí Rady) a vede vlastní soudní agendu. I jeho se dotklo rozšíření EU v květnu 2004 a počet jeho soudců se rozrostl také na 25. Soudci SPS jsou jmenováni obdobným způsobem jako jejich kolegové z vyšší instance.

Podle statistiky týkající se roku 2004 tvořila značnou část práce SPS soudní agenda veřejné služby, což je rozhodování sporů mezi Společenstvími a jejich zaměstnanci (27% všech podaných věcí). Tato agenda značně zatěžovala a zpomalovala činnost Soudu.

Nicejská smlouva 3) umožnila vytvoření soudních komor v některých zvláštních oblastech a na základě rozhodnutí Rady z listopadu 2004 se tak k Soudu prvního stupně připojuje soudní komora nazývaná Soud pro veřejnou službu EU. V týdnu, kdy studenti do Lucemburku zavítali, zrovna proběhla přísaha všech sedmi soudců této komory. Uvažuje se také o budoucím zřízení další specializované komory. Ta by měla projednávat soudní agendu v oblasti ochranných známek, která jen v roce 2004 činila 21% věcí zahájených u SPS a stále narůstá.

Další z reforem, jež instituci poznamenaly v roce 2004 a jejichž provádění umožnila Nicejská smlouva, se týkala vymezení soudní agendy. K 1. červenci 2004 rozhodnutím Rady, měnícím články Protokolu o statutu Soudního dvora, došlo k novému rozdělení přímých žalob mezi Soudní dvůr a Soud prvního stupně. Druhý uvedený je tak dnes příslušný rozhodovat o dalších typech žalob, které byly dříve vyhrazeny Soudnímu dvoru. Souhrnně jde o žaloby členských států proti aktům vydávaným ve vymezených oblastech Komisí, Radou či Evropskou centrální bankou. Co se týče délky řízení, jen poznámka. Ve výroční zprávě ESD je hodnoceno její zkrácení oproti předešlým letům. V roce 2004 klesla doba trvání všech druhů řízení pod dva roky.

Přístup jednotlivce k ESD

Nejen členské státy nebo orgány Společenství mohou učinit podání k Soudnímu dvoru. Ve vymezených případech se mohou u ESD domáhat spravedlnosti i jednotlivé osoby. Je tak v případech, kdy soud působí jako orgán přezkumu legality aktů přijatých orgány ES nebo když má konstatovat, že dochází k porušení práva ES ze strany orgánů ES jejich nečinností.

Každá fyzická nebo právnická osoba může podat žalobu proti rozhodnutím, která jsou jí určena. Tento nárok má i v případě, že jde o nařízení nebo rozhodnutí určené jiné osobě, pokud se jí bezprostředně a osobně dotýkají. Žalobu je nutné podat ve lhůtě dvou měsíců od vyhlášení, resp. oznámení aktu. Stejná lhůta, ovšem od uplynutí doby pro zodpovězení výzvy adresované orgánu ES, jehož povinností bylo vydat akt konkrétní osobě určený (jiný než doporučení nebo stanovisko), je stanovena pro možnost podání individuální stížnosti k ESD.

U ESD se lze domáhat také náhrady škody způsobené orgány Společenství nebo jeho zaměstnanci při výkonu jejich funkce. Co se

týče případů, kdy je osoba poškozena obecnou normou práva ES (např. nařízením), jelikož tyto tvoří součást právního řádu členské země, je nutné se obrátit na vnitrostátní soudy.

Je nesporné, že komunikace institucí s obyvateli EU má svůj velký význam. Minimálně odstraňuje kafkaevský dojem, kdy někde nahoře něco je, něco rozhoduje, ale co to vlastně je, jak s tím jednat...? A je zde mj. i přínos cesty pro vzdělávání účastnicích se, kdy tito snad získali bližší vztah ke studovanému. Nebo alespoň budou v budoucnu vědět, kdo to sedí v jednací síni, kam zavítali v souvislosti s řešeným právním případem.

Autor je lektorem Street Law a studentem PrF MU.

Poznámky:

1) Refendář je osoba, jež značně asistuje soudci v jeho práci. Každý soudce má zpravidla tři, přičemž jen jeden je ze země jeho původu.

2) Běžně je užíváno označení ESD, proto je v tomto článku toto použito a název Soudní dvůr používán jen v užším významu, kdy označuje jen jeden ze soudů.

3) Nicejská smlouva vstoupila v platnost 1. února 2003 a "novelizovala" Smlouvu o založení Evropského společenství.

Publikováno: 12. 10. 2005

ZE SOUDCOVA PSACÍHO STROJE

Výjimky ze zákazů mimo dohled spravedlnosti?

Michael Kousal

Městský soud v Praze usnesením 7 Ca 137/2004-46 ze dne 26. 9. 2005 odmítl žalobu, kterou podalo občanské sdružení Společnost ochránců životního prostředí Litoměřicka, proti výjimce z ochrany zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin, jež byla povolena pro stavbu dálnice D8 přes CHKO České středohoří.

Soud své rozhodnutí odůvodnil skutečně zvláštním způsobem. Kromě obligátního tvrzení, podle něž občanská sdružení mají jen procesní a nikoliv hmotná práva (pokud soudy tento výklad zastávají důsledně, znemožňuje to sdružením dosáhnout přezkoumání rozhodnutí z hlediska jeho věcného souladu s právními předpisy) vyslovil soud názor, že rozhodnutí o výjimkách ze zákazů stanovených zákonem č. 114/1992 Sb. je „v každém případě“ vyloučeno ze soudního přezkumu.

Správní orgán nad zákonem

Soud argumentoval takto: „Jelikož tu není právní nárok na udělení výjimky podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, případný žadatel nemůže být jejím neudělením zkrácen na svých subjektivních právech. To platí tím spíše o žalobci (zde občanské sdružení), neboť ten není nositelem žádných práv vyplývajících z práva hmotného, o nichž bylo v tomto případě rozhodováno. Ze zákonné úpravy vyplývá, že orgán ochrany přírody výjimku ze zákazů stanovených zákonem může, avšak nemusí povolit. Zákon nestanoví, že za určitých okolností je správní orgán povinen výjimku udělit. Na základě shora uvedených skutečností soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je vyloučeno z přezkumu soudem. [...] Právní úprava jak shora uvedeno nestojí na tom, že by při splnění určitých podmínek byl na udělení výjimky právní nárok, a tedy při jakém splnění by měla být výjimka udělena.“

Soud tedy jednak ignoroval ustanovení § 65 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., které umožňuje podat žalobu i tomu, jehož práva byla porušena postupem správního orgánu před vydáním napadeného rozhodnutí (a všechny rozsudky správních soudů, které se alespoň zásahy do procesních práv občanských sdružení zabývaly a často pro porušení zákona v tomto směru rozhodnutí správních orgánů rušily). Mnohem zajímavější je však názor soudu, že pokud není na vydání nějakého rozhodnutí právní nárok, není správní orgán povinen v řízení předcházejícím vydání takového rozhodnutí dodržovat procesní ustanovení stanovená zákony, jeho uvážení o tom, zda žádosti vyhovět nebo nikoli je zcela libovolné, a takové rozhodnutí je „z povahy věci“ vyloučeno ze soudního přezkumu.

Soud tím „zkonstruoval“ novou rozsáhlou kategorii „soudně nepřezkoumatelných rozhodnutí“, při jejichž vydávání má zřejmě panovat absolutní bezuzdná libovůle správních orgánů, které dle názoru soudu nejsou vázány vůbec žádnými právními předpisy. Otázkou je, jak je tento názor soudu slučitelný se zásadou vázanosti výkonu veškeré státní moci zákonem (čl. 2 odst. 2 Ústavy, čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), resp. s konceptem právního státu.

Rozhodnutí o udělení výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny je nepochybně rozhodnutím o právech a povinnostech konkrétních osob. Pokud je žádost o výjimku

zamítnuta, ztrácí žadatel možnost realizovat zamýšlenou činnost. Rozhodnutím o udělení výjimky se pak umožňuje žadateli, aby nedodržel zákonem stanovené zákazy – tedy uděluje se mu právo nedodržovat povinnosti stanovené zákonem. Takové rozhodnutí dále vždy obsahuje podmínky pro výkon povolené činnosti, které jsou právně vymahatelné. Samotný fakt, že na vydání nějakého rozhodnutí není právní nárok, tedy neznamena, že by se tím rozhodnutím nerozhodovalo o právech a povinnostech.

Obdobný případ s odmítnutím soudní žaloby občanského sdružení ve věci zrušení správního rozhodnutí (souhlasu) k zásahu do krajinného rázu dle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. s umístěním a povolením silnice II/272 – Lysá nad Labem, II. etapa již Nejvyšší správní soud řešil ve svém rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 1 As 17/2004-41. Konstatoval v něm, že tento souhlas má všechny náležitosti samostatného správního rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.

Soud dále zcela ignoroval skutečnost, že oprávnění správního orgánu rozhodnout o udělení či neudělení výjimky na základě tzv. volného správního uvážení neznamena možnost naprosté libovůle. Rozhodnutí se i v takovém případě musí pohybovat v mezích stanovených zákonem (např. obecnou zásadou ochrany veřejného zájmu). Podmínkou zákonnosti rozhodnutí vydaného na základě správního uvážení je, aby se správní orgán zabýval všemi hledisky, které jsou nezbytnými premisami rozhodnutí, aby rozhodl v souladu s pravidly logického uvažování a aby rozhodnutí respektovalo smysl a účel zákona. Z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu musí být seznatelné, jakými úvahami byl při rozhodování veden, resp. jakými skutkovými a právními úvahami se řídil (srov. k tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR č. j. 6 A 6/92-3 ze dne 15. 10. 1992 a rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 6 A 1/94-43 ze dne 4. 8. 1995).

Právo veřejnosti na soudní přezkum správních rozhodnutí

Dle dosavadní judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu mohou občanská sdružení žalovat porušení svých procesních práv s tím, že (nejde-li o žalobu ve veřejném zájmu dle § 66 s. ř. s.) soud při podání takové žaloby zruší rozhodnutí jen pokud dojde k závěru, že porušení procesních práv způsobuje nezákonnost žalovaného rozhodnutí. Nesprávným postupem je žalobu občanského sdružení odmítnout. K procesním právům

účastníka - tedy i občanského sdružení - patří přitom mimo jiné právo na řádné odůvodnění rozhodnutí, zejména zamítnutí jeho námitek.

Důsledkem vydání výjimky ze zákazů, týkajících se zvláště chráněných území, je konečně zásah do práva na příznivé životní prostředí zaručeného článkem 35 Listiny základních práv a svobod, které nelze vyloučit ze soudní ochrany. Navíc dle platného znění směrnice Evropského parlamentu a Evropské rady č. 85/337/ES má veřejnost právo na soudní přezkum rozhodnutí, kterými jsou povolovány záměry vyjmenované v citované směrnici (jedním z těchto záměrů jsou i dálnice, pro které bývají výjimky podle zákona č. 114/1992 Sb. často vydávány). V případech, na něž se vztahuje citovaná směrnice, by se proto neměl uplatňovat výše několikrát zmíněný tradiční názor českých správních soudů o pouze procesních právech občanských sdružení. Rozhodnutí správních orgánů musí být přezkoumatelná i po stránce věcné.

Z uvedených důvodů je nutno komentované rozhodnutí Městského soudu v Praze považovat za zcela nezákonné. Je těžké si jej vysvětlovat jinak, než jako příklad účelového překroucení základních principů soudní kontroly výkonné moci motivovaný cílem zbavit se „nepohodlného“ žalobce. Pokud se Nejvyšší správní soud neodchýlí od zásady, kterou ve svých rozhodnutích deklaroval, podle níž je oprávněným důvodem kasační stížnosti i porušení procesního předpisu, které mělo nebo mohlo mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí žaloby (např. v rozsudku ze dne 22. 9. 2004, Sbírka rozhodnutí NSS, č. 1/2005, č. 427), musí rozhodnutí městského soudu na základě podané kasační stížnosti občanského sdružení zrušit.

Autor působí v Ekologickém právním servisu.

Publikováno: 2. 11. 2005

Aarhuskou úmluvou znovu proti vládním výjimkám

Mgr. Pavel Černý

V článku „Jak proti legislativním zmetkům Aarhuskou úmluvou bojovat“ 1) jsem se pokusil ukázat, jaký význam by mohla mít tzv. Aarhuská úmluva 2) pro možnost nevládních organizací a dalších subjektů, na něž se vztahuje definice tzv. „dotčené veřejnosti“ podle čl. 2 odst. 5 této úmluvy, domáhat se soudního přezkumu rozhodnutí ve věcech životního prostředí i v případech, kdy vnitrostátní úprava požadavkům úmluvy nevyhovuje.

Článek vycházel z rozboru úpravy povolování výjimek ze zákazů ve zvláště chráněných územích podle platného znění § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK), po tzv. „Aubrechtově novele,“ 3) která přenesla pravomoc k udělování těchto výjimek z Ministerstva životního prostředí na vládu. V důsledku této změny začaly být výjimky podle § 43 ZOPK vydávány ve formě usnesení vlády mimo správní řízení, což znemožňuje účinnou účast dotčených subjektů na rozhodování a případnou právní obranu proti rozhodnutí vlády (bez ohledu na to, zda vláda výjimku povolí nebo ne).

V citovaném článku jsem se snažil dovodit, že za tohoto stavu může u záměrů, na něž se vztahuje Aarhuská úmluva 4), dotčená veřejnost podat žalobu proti povolení výjimky přímo na základě této mezinárodní smlouvy, a to konkrétně jejího článku 9 odst. 2 (ve spojení s článkem 10 Ústavy ČR, podle něž jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu, přičemž pokud mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva).

Podmínkou úspěšného využívání naznačených možností v praxi je ovšem samozřejmě vstřícný přístup správních soudů. Zatím první (pokud je mi známo) soudní rozhodnutí 5) o žalobě občanského sdružení proti „vládní výjimce“ podle § 43 ZOPK naznačuje, že cesta k uznání přímé aplikovatelnosti Aarhuské úmluvy pro obdobné případy nebude jednoduchá. Rozhodnutí však přesto obsahuje i některé zajímavé a pro budoucí spory použitelné názory.

Soud především výslovně konstatoval, že „sdílí názor žalobce, že na napadené rozhodnutí se ... vztahuje pravomoc správních soudů“. Není tedy podle soudu sporu o tom, že usnesení vlády o povolení výjimky podle platného znění § 43 ZOPK je rozhodnutím ve smyslu soudního řádu správního 6) a jako takové je soudně přezkoumatelné.

Z odůvodnění rozhodnutí je dále zřejmé, že podle názoru soudu se má vláda při rozhodování podle § 43 ZOPK řídit správním řádem, tedy rozhodovat o žádostech o povolení výjimek podle ust. § 43 zákona č. 114/1992 Sb. formou rozhodnutí vydaného po provedeném správním řízení (což v praxi nikdy, ve stovkách již povolených výjimek a několika zamítnutých žádostí nečinila). 7)

Dále soud konstatoval, že „změna ust. § 43 zákona č. 114/1992 Sb. provedená zákonem č. 218/2004 Sb. „na oprávnění žalobce podle § 70 zákona č. 114/1992 Sb. ničeho nezměnila.“ Soud se tedy domnívá, že občanská sdružení jsou oprávněna žádat vládu o informace podle § 70 odst. 2 ZOPK, vláda je povinna je o „zahajovaných řízeních“ o povolování výjimek informovat a sdružení mají právo se těchto „řízení“ (v praxi nevedených) účastnit.

Ze všech těchto podle mého názoru teoreticky zcela správných názorů ovšem soud dovodil, že podanou žalobu občanského sdružení musí odmítnout jakou podanou „osobou zjevně neoprávněnou“ (ve smyslu § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.). Ačkoliv totiž výslovně neodmítl aplikovatelnost Aarhuské úmluvy na daný případ, vyslovil názor, že se žalobce nemůže domáhat soudního přezkumu vládní výjimky přímo na jejím základě. Podle soudu nevyplývá z článku 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy bezprostředně právo „dotčené veřejnosti“ podat žalobu, ale povinnost státu zajistit, aby takové právo ve vnitrostátním právním řádu bylo zakotveno. Soud se domnívá, že tato povinnost je v daném případě splněna, a to právě na základě možnosti občanského sdružení stát se účastníkem řízení postupem podle § 70 ZOPK a následně podat jako účastník řízení žalobu podle § 65 odst. 2 s. ř. s. Na základě této úvahy tedy soud žalobu občanského sdružení odmítl, neboť žalobce nebyl účastníkem (správního) řízení o povolení výjimky, kterou svou žalobou napadal.

Tento poslední názor soudu je však podle mého názoru již nutno považovat za chybný, dokonce za typickou ukázkou formálně-pozitivistického výkladu práva odhlížejícího od

reálného stavu. Soud vůbec nevzal v úvahu výše zmíněnou praxi vlády spočívající v povolování výjimek podle § 43 ZOPK mimo správní řízení a její (stejně jako u Ministerstva životního prostředí) výslovné odmítání občanská sdružení o jednotlivých žádostech o povolení těchto výjimek informovat. Soud tedy v podstatě podmiňuje přípustnost podání žaloby (tzv. aktivní žalobní legitimaci) splněním podmínky, která není reálně splnitelná.

Rozpor s aarhuskými závazky

Takovýto přístup ovšem nemůže být v souladu se závazky, které pro ČR vyplývají z Aarhuské úmluvy. Při současné praxi povolování výjimek podle § 43 ZOPK nelze povinnost vyplývající z jejího čl. 9 odst. 2 splnit jinak, než přiznáním aktivní žalobní legitimace osobám z řad dotčené veřejnosti přímo na základě tohoto ustanovení (ve spojení s článkem 10 Ústavy ČR – viz výše). Kromě toho z článku 9 odst. 4 Aarhuské úmluvy vyplývá, že postupy přezkoumání uvedené v odstavcích 1, 2 a 3 tohoto článku mají zajistit přiměřenou a účinnou nápravu; podle odst. 5 stejného článku mají smluvní strany zvážit zavedení vhodných podpůrných mechanismů k odstranění nebo snížení finančních a jiných překážek v přístupu k právní ochraně. Tyto požadavky konkretizují jednu ze základních zásad Aarhuské úmluvy obsaženou v její Preambuli, podle níž mají být veřejnosti dosažitelné účinné soudní mechanismy, aby tak byly chráněny jejich oprávněné zájmy a právo bylo prosazováno. Jsem přesvědčen, že popsaný právní názor soudu je s těmito požadavky v rozporu.

Kromě toho se soud dále nevypořádal s tím, že sdružení svou aktivní legitimaci dovozovalo i na základě článku 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy. Naposledy citované ustanovení lze přitom považovat za „generální klauzuli“ tzv. „třetího pilíře“ Aarhuské úmluvy, tedy přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí. Toto ustanovení zakládá smluvním stranám obecnou povinnost zajistit, aby „dotčená veřejnost“ měla možnost vyvolat přezkum všech rozhodnutí týkajících se ochrany životního prostředí nezávislým a nestranným orgánem. 8) O přímé aplikaci uvedeného ustanovení je na místě uvažovat především v případech, kdy vnitrostátní právní úprava sama sobě přístup osob z řad dotčené veřejnosti k soudnímu přezkumu ve věcech životního prostředí fakticky znemožňuje. Z výše podaných důvodů je současná úprava rozhodování o výjimkách podle ust. § 43 ZOPK jedním příkladů takovéto situace. 9)

Dále soud opominul i skutečnost, že obdobně jako z Aarhuské úmluvy vyplývá právo dotčené veřejnosti na přístup k soudní ochraně i z platného znění Směrnice Rady ES č. 85/337/EHS, o hodnocení vlivu některých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí („směrnice EIA“). 10) V souladu se zásadou tzv. bezprostředního účinku evropských směrnic vyplývající z judikatury Evropského soudního dvora, jsou za určitých podmínek práva vyplývající ze směrnic přímo aplikovatelná. 11) Tyto podmínky jsou podle mého názoru v případě rozhodování vlády podle § 43 ZOPK splněny, a proto se osoby z řad dotčené veřejnosti mohou domáhat přístupu k soudu i na základě článku 10a směrnice EIA.

Na těchto základních důvodech je založena kasační stížnost, kterou občanské sdružení proti rozhodnutí podalo k Nejvyššímu správnímu soudu.

Lze se účastnit řízení, které nikdy neproběhne?

Z výše shrnutých názorů soudu je však možné vyvodit pro povolování výjimek podle § 43 ZOPK vládou a možnost občanských sdružení toto povolování ovlivnit zajímavé teoretické důsledky. Jestliže soud tvrdí, že

- výjimky má vláda povolovat ve správním řízení,
- občanská sdružení mají právo žádat vládu o informace o těchto řízeních podle § 70 odst. 2 ZOPK a účastnit se jich na základě odst. 3 tohoto ustanovení a
- rozhodnutí o povolení výjimky jsou soudně přezkoumatelná,

pak z toho pro praxi může vyplývat i následující:

Jakékoli sdružení splňující podmínky podle § 70 odst. 2 ZOPK může podat u vlády (Úřadu vlády) „věcně a místně specifikovanou“ žádost o informace o povolovaných výjimkách. Žádné informace od vlády nepochybně neobdrží, ale na internetových stránkách Úřadu vlády může s několikadenním předstihem zjistit, o kterých výjimkách bude vláda rozhodovat na své nejbližší schůzi. Pokud se na některý z těchto případů žádost sdružení vztahuje a sdružení má o tento případ zájem, může zaslat vládě písemné sdělení že se bude účastnit řízení o povolení této výjimky. Pochopitelně nebude žádné řízení vedeno, vláda rozhodne o povolení výjimky usnesením na své schůzi a sdružení své rozhodnutí nezašle. Zveřejní je však na internetu, kde jsou publikována všechna usnesení vlády.

Následně pak podle výkladu soudu může sdružení tvrdit, že se stalo účastníkem řízení (které ve skutečnosti vůbec neproběhlo) a podat proti rozhodnutí vlády žalobu. Ta by v případě správnosti tohoto výkladu v podstatě nemohla být neúspěšná, protože tím, že vláda nevedla správní řízení, porušila všechna procesní práva účastníků řízení – tedy i občanského sdružení...

Osobně se ovšem domnívám, že tento poněkud krkolomný výklad nezbavuje soudy povinnosti rozhodovat o žalobách, založených na výše uvedené argumentaci, tedy na přímé aplikaci Aarhuské úmluvy. Především je ale nutné současné znění § 43 ZOPK co nejrychleji změnit tak, aby odpovídalo požadavkům ústavy na rozhodování o právech a povinnostech.

Autor působí v programu „Právo na příznivé životní prostředí“ Ekologického právního servisu.

Poznámky:

- 1) Via Iuris ONLINE ze dne 12. 1. 2005 (<http://www.diskriminace.org/vi-nove-pravni-predpisy/140105.phtml>).
- 2) Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, vyhlášena sdělením Ministerstva zahraničních věcí pod č. 124/2004 Sb. m. s.
- 3) Zákon č. 218/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a některé další právní předpisy.
- 4) Viz její Přílohu č. 1. Jedná se zejména o činnosti podléhající podle české právní úpravy (v návaznosti na úpravu v právu ES – směrnici č. 85/337/EHS) procesu posuzování vlivu na životní prostředí (EIA) podle zákona č. 100/2001 Sb., v platném znění.
- 5) Jedná se o usnesení Městského soudu v Praze č.j. 5 Ca 4/2005-33. K dispozici na vyžádání u EPS Brno (brno@eps.cz).
- 6) Zákon č. 150/2002 Sb., v platném znění. K pojmu „rozhodnutí“ ve smyslu tohoto zákona srov. zejména jeho § 4 odst. 1 písm. a) a § 65 odst. 1.
- 7) Opačný názor viz např. Průchová, I : Poznámka k nové koncepci udělování výjimek podle § 43 zákona č. 114/1992 Sb. in Černý, P., Dohnal, V. (eds.): Přístup k soudům při ochraně životního prostředí. Praha, ASPI Publishing, 2004, str. 131-136. Názor, že vláda nemůže správní řízení vést, zastává i Ministerstvo životního prostředí a vláda samotná. Nový správní řád – zákon č. 500/2004 Sb., který nabývá účinnosti 1. 1. 2005 – vymezuje svou působnost v § 1 natolik obecně, že o jeho aplikovatelnosti na rozhodování vlády podle § 43 ZOPK nebude pochyb.
- 8) Pojem „správní nebo soudní řízení“ obsažený v článku 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy, je nutno vykládat s ohledem na její mezinárodněprávní charakter, který zohledňuje existenci různých vnitrostátních modelů přezkumu rozhodnutí

správních orgánů, tedy např. existenci tzv. administrativních tribunálů – srov. obdobně článek 6 Evropské úmluvy o lidských právech, publikované pod č. 209/1992 Sb.

9) Blíže viz např. Franc, P.: Přístup ke spravedlnosti při ochraně lidských práv a veřejných zájmů, in Černý, P., Dohnal, V. (eds.): Přístup k soudům při ochraně životního prostředí. Praha, ASPI Publishing, 2004, str. 193-194.

10) Z jejího článku 10a, jehož znění je obdobou článku 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy.

11) Blíže viz např. Černý, P., Motzke, R.: K nedostatečné transpozici směrnice ES „o účasti veřejnosti.“ VIA IURIS III/2005 (příloha časopisu Právní fórum č. 8/2005), str. 57-61. Obecně k podmínkám přímého účinku směrnic ES viz např. Král, R.: Transpozice a implementace směrnic ES v zemích EU a ČR. Praha, C.H.Beck, 2002, str. 99 an. a tam citovanou judikaturu ESD).

Publikováno: 14. 12. 2005

PPP ČILI PRÁVNĚ- -POLITICKÉ POZNÁMKY

Zapomenutá gubernie aneb příběh bez konce

Mgr. Vítězslav Dohnal

Poslyšte příběh bez konce. Ve vesničce Krumburku daleko na severu carských držav se konšelé rozhodli, že si budou vládnout sami. Dost bylo carských ediktů! Nechtěli s carem válčit, nebyli to žádní revolucionáři. Spíše si říkali, že co oči nevidí, to srdce nepálí. Nevydali žádný manifest, nesvolali zástupy lidu, nevyhlásili nezávislost. Prostě si jen začali dělat, co chtěli.

K tomu se jim náramně hodil správce obecních polností Jiří zvaný Bušek. Ten carské edikty nectil ani předtím, protože jim nerozuměl. Ne že by neuměl číst, to bychom mu křivdili. Jen význam mnoha slov mu často nedocházel. Zato počty, ty mu šly. Dobře si dokázal spočítat, co je pro něj výhodnější.

Cara se sice konšelé ani Bušek moc nebáli, ale nač pokoušet osud. Proto naoko dál vydávali potřebné listiny, razítkovali o sto šest a posílali hlášení místodržícímu gubernie. A tak spolu vládli krumburští konšelé a Jiří zvaný Bušek. Konšelé brzy zjistili, že je dobré ke svému úřadu spravovat taky nějaký soukromý majetek či provozovat nějakou tu živnost. A tak se třeba konšel ranhojič stal náměstkem v místním špitále, koupil si od obce pár pozemků a vybudoval na nich dům pro další ranhojiče. Koneckonců carský edikt o střetu zájmů stejně nikdo nedodržel.

Ale stavělo se v té době v Krumburku vesele. Malé dvorce pro konšely a jejich známé, stáje pro koně, nový rynek pána z Lidlu, manufaktura na výrobu kočárů, park k povyražení bohatší klientely. Co stavba, to porušení ediktu. Některým vesničanům v Krumburku se nové pořádky moc nelíbily. Nejvíce jim ležel v žaludku Jiří zvaný Bušek. Obraceli se na své konšely, ti však mlčeli či mlžili. Psali pak místodržícímu, jeho rádci je však odbývali. Někdy sice museli, ač neradi, připustit, že Bušek porušil carský edikt, žádný trest však nenásledoval. Nemají správné pravomoci. Krumburk prý mohou Buška zbavit jen konšelé.

Ani carské četnictvo se k potrestání zlořádu moc nemělo. Zlí jazykové tvrdili, že spřízněnost konšelů s rodem pánů z Růže trestání moc nepřeje. Jazykové ještě nevymáchanější roznášeli, že choť jednoho z gubernských podnáčelníků četnictva před časem pomáhala krumburským konšelům a Jiřímu z Bušku obchodovat s carskými pozemky. A tak tam žili a žili a žili....

Příběh je to bez konce. Každý ať si jej dotvoří podle své nатуry a životních zkušeností. Pro povzbuzení fantazie nabízíme několik možných námětů. A tak tam žili:

- a) spokojeně až do smrti,
- b) až konšely omrzely věčné problémy s několika místními nespokojenci a tak se jich zbavili,
- c) dokud rod pánů z Modré holubice nevystřídal na carském trůně rod pánů z Růže,
- d) až místodržícího gubernie přestalo bavit před carem neustále zakrývat porušování jeho ediktů v Krumburku,
- e) dokud gubernský podnáčelník četnictva neupadl v nemilost u vyšších náčelníků četnictva, kteří se ho chtěli zbavit,
- f) až místní konšely tak hryzalo svědomí, že odvolali Jiřího z Bušku, nepoctivě získané peníze rozdali chudým, opustili své úřady a odešli do kláštera.

Protože je čas Vánoc, já jsem si vybral f). Koho by zajímaly další příběhy ze zapomenuté gubernie, ať se podívá na www.eps.cz do sekce Případy.

Autor je ředitelem PILA, působí v Ekologickém právním servisu.

Publikováno: 28. 12. 2005

Vzkaz od ministra vnitra

Mgr. Robert Cholenský

Jaký vzkaz nám to posílá ministr vnitra a celý jeho resort? Můžeme vás mlátit! Stejně se na nic nepřijde, protože se vyšetřujeme sami navzájem a držíme při sobě. Inspekce ministra vnitra shledala, že žádný ze čtveřice policistů, kteří bili ležícího účastníka CzechTeku 2005, se nedopustil trestného činu a nemají být proto stíháni. Čtyři měsíce po CzechTeku Inspekce ministra vnitra stále nevyšetřila žádné jiné podání směřující proti jednání příslušníků policie na této akci. Pokud se jí něco podařilo vyšetřit, tak to zatím před veřejností úspěšně tají.

400 policistů bez čísel, žádný veřejný činitel

Podle svědků policejního zásahu proti účastníkům soukromé taneční oslavy u Mlýnce na Tachovsku letos v létě neměla zhruba třetina zasahujících policistů identifikační čísla. Nikdo z nich ovšem nezapomněl vzít si služební stejnokroj.

Co to vlastně znamená? Policista je povinen při výkonu své pravomoci prokázat svou příslušnost k policii, pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku nebo služebního úkonu dovolují. 1) K prokázání své příslušnosti k policii může policista použít kromě služebního průkazu, odznaku služby kriminální policie nebo ústního prohlášení „policie“ také služebního stejnokroje s identifikačním číslem. Vzhledem k tomu že zmínění policisté bez čísel nevyužili žádné jiné možnosti, jak prokázat svou příslušnost k policii, nepodařilo se jim tuto vůbec prokázat. To znamená, že těchto cca 400 policistů nebylo veřejnými činiteli z pohledu osob, proti kterým zakročovali. Těmto osobám totiž policisté svou příslušnost k policii neprokázali.

Samotné neumístění či odstranění identifikačního čísla na stejnokroji je porušením povinnosti, kterou policistovi ukládá zákon o Policii České republiky. Takové porušení povinnosti policistou splňuje znaky kázeňského přestupku, za něj lze policistu postihnout písemným napomenutím, snížením základního tarifu až o 25% na dobu nejvýše 3 měsíců, odnětím služební medaile nebo odnětím služební hodnosti. 2)

Pokud však neoznačený policista (v tu chvíli ho nelze považovat za veřejného činitele s výjimkou stanovenou v zákoně o Policii ČR) 3) provede nějaký úkon či zákrok, pak se tímto jednáním může dopustit (kromě kázeňského přestupku) také přestupku dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, případně v závislosti na okolnostech konkrétního případu též trestného činu. V souvislosti s jednáním neoznačeného policisty přichází v úvahu řada trestných činů. S ohledem na účel tohoto článku je třeba zaměřit pozornost především na trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele 4) a trestný čin maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti. 5)

Zneužívání pravomoci veřejného činitele

Kdy tedy dochází ke spáchání zmíněného trestného činu? Trestní zákon říká, že trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele se dopustí ten veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

- a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu,
- b) překročí svou pravomoc, nebo
- c) nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci. 6)

Objektem tohoto trestného činu je zájem státu na řádném výkonu pravomoci veřejných činitelů, který je v souladu s právním řádem, a na ochraně práv a povinností fyzických a právnických osob. 7) Zákon dává policistovi dlouhou řadu práv včetně zákonného práva užívat násilí, dokonce i ozbrojeného.

Řádný výkon pravomoci veřejného činitele (policisty) je na jedné straně zajišťován širokými oprávněními policisty, ovšem na straně druhé si žádá důslednou kontrolu jejich výkonu. V souvislosti s tím vystupuje do popředí význam povinnosti policisty prokazovat svou příslušnost k policii. Jak jinak by totiž byl stát schopen zajistit řádný výkon pravomoci policisty jako veřejného činitele, pokud by nebyl schopen jasně a přehledně garantovat, kdo konkrétně jedná jménem veřejné moci jako policista. Tato informace je zcela základní nejen pro stát (moc veřejnou), ale stejně důležitá je i pro občana, vůči němuž policista jedná.

Zpět k našemu případu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele. Jedná se o úmyslný trestný čin, je tedy nutné, aby policista na svůj stejnokroj úmyslně neumístil identifikační číslo (nebo z něj

odstranil) např. proto, aby nemohl být poškozeným či svědkem identifikován, případně aby svou identifikaci ztížil. Dále si podrobněji rozebereme tento případ pouze jako trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 odst. 1 písm. c). Pokud policista na svůj stejnokroj neumístí identifikační číslo, pak se jedná o nesplnění povinnosti, o které hovoří § 158 odst. 1 písm. c). Pokud tuto povinnost policista nesplní v úmyslu např. ztížit svou identifikaci, případně vyhnout se postihu za své jednání (pochybení), pak tím naplní i podmínky § 158 odst. 1 věty první – tzn. úmysl způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch.

Škodou je samozřejmě třeba rozumět jak škodu materiální, tak i škodu imateriální (škoda na právech, na zdraví, morální škoda apod.). K dokonání činu není třeba, aby škoda skutečně vznikla. Ztížení či znemožnění identifikace policisty (odstraněním identifikačního čísla) však zcela nepochybně způsobí škodu např. tomu, proti komu neoznačený policista zakročuje nebo provádí služební úkon, neboť mu zasáhne do práva stěžovat si na jednání konkrétního policisty. Tzn. jedná se o zásah do práva domáhat se ochrany svých práv u soudu nebo jiného orgánu (čl. 36 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 a 13 Evropské úmluvy o lidských právech).

Podobně jako se škodou je tomu i s úmyslem opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, kterým by v tomto případě bylo znemožnit nebo ztížit stěžovateli (poškozenému) podání stížnosti, žaloby či trestního oznámení na konkrétního porušovatele (pachatele), tedy neoznačeného policistu. Nestíhání pachatele trestného činu je nepochybně příkladem takového neoprávněného prospěchu.

Policisté zasahující na CzechTeku 2005 bez identifikačních čísel na stejnokrojích měli navíc tváře zakryté „kuklami“; neexistuje téměř žádná možnost poškozených či svědků, jak identifikovat konkrétní porušovatele zákona (pachatele) a stěžovat si na ně. Stát zde zcela selhal při kontrole zákonnosti výkonu pravomoci policistů. Jinou otevřenou otázkou zůstává, proč si policisté zakrývali tváře, když nezasahovali proti nebezpečným teroristům či organizovaným zločincům. Skrývat svou tvář před tančící omladinou je absurdní – je to stejné, jako představit si v ulicích měst policejní hlídky v „kuklách“.

Velkým úskalím trestního řízení ve věci výše popsaného trestného činu 8) je především prokázání úmyslu způsobit škodu nebo opatřit neoprávněný prospěch (pokud se ovšem vůbec podaří určit konkrétního policistu). Z tohoto důvodu je podstatné zabývat se významem povinnosti policisty prokazovat svou příslušnost k policii. Je totiž evidentní, že neprokázání příslušnosti k policii z nedbalosti je jak velice závažným porušením povinností policisty, tak zároveň i zásadním zásahem do práv subjektu, vůči němuž policista vystupuje. Odpovědí na vyvolání takto narušeného stavu je ustanovení trestního zákona o maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti. 9)

Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti

Objektem tohoto trestného činu je zájem na řádném a důsledném plnění úkolů veřejných činitelů. Toto ustanovení se vztahuje jen na závažné případy porušení povinností veřejného činitele z nedbalosti, které mají za následek zmaření nebo podstatné ztížení splnění důležitého úkolu. 10)

Porušení některých povinností policisty z nedbalosti nebude mít za následek spáchání trestného činu dle § 159 TZ, neboť se nemusí jednat o porušení dostatečně závažné, jež by mělo za následek zmaření nebo podstatné ztížení důležitého úkolu. Důležitost daného úkolu je při tom třeba posuzovat z hlediska jeho významu pro policii a pro stát. Zcela jinak je tomu ale u povinnosti policisty prokázat svou příslušnost k policii při výkonu své pravomoci. Nesplnění této povinnosti naráží minimálně na dva důležité úkoly policisty/policie.

Prvním důležitým úkolem zajistit řádný výkon pravomoci policisty v souladu se zákonem. Druhým důležitým úkolem je zajištění kontroly nad řádným výkonem pravomoci policisty. V prvním případě je řádný výkon pravomoci nepochybně zmařen (zákonná povinnost je porušena). V případě druhém je situace o něco složitější a rozpadá se minimálně do dvou rovin:

1. Úkol zajištění kontroly řádného výkonu pravomoci policisty ze strany policie je zcela jistě zmařen (ztížen), když tuto pravomoc vykonává „kde kdo“, aniž by prokázal, že je policistou, a policie takový stav bez povšimnutí trpí (tzn. neprokázání příslušnosti k policii nemá pro daného policistu žádné praktické následky). Lze s úspěchem pochybovat o tom, zda policie tato pochybení kontroluje, zda o nich ví.

2. Na kontrole řádného výkonu pravomoci policistů se prostřednictvím svých podnětů významným způsobem podílejí i civilní subjekty (občané). Neplněním povinností (prokazování příslušnosti k policii) policisté nejen znemožňují plnění úkolu kontroly policie, ale také zasahují občanům do jejich základního práva efektivně se domáhat ochrany svých práv u soudu nebo jiného orgánu. 11)

Současný stav nezajišťuje efektivní uplatnění podnětů občanů, nicméně jejich faktické vyloučení je nejen popřením zákonnosti výkonu pravomoci policistů a její kontroly, ale i mezinárodních závazků ČR. 12) Stížnosti občanů nemohou být efektivní, když na jejich základě policie (Inspekce ministra vnitra v případech trestných činů) není schopna ve svých řadách objevit konkrétní porušovatele práva. Popis policisty jako muže v černé policejní uniformě bez čísla a s kuklou na hlavě, který svou oběť tloukl obuškem do hlavy, opravdu nedává velkou šanci na ztotožnění konkrétního jednotlivce. Nejzávažnější ovšem je, že ani policie sama není schopna zjistit, jak se při zákroku její jednotliví muži chovají (není schopná to zkontrolovat). Člověk se pak musí nutně ptát, jakým záhadným způsobem potom vyhodnocuje svoje zákroky.

V některém z příštích příspěvků se vrátíme k odpovědnosti za jednání policistů, možnostem náhrady škody či nemajetkové újmy, které skýtá soukromé právo. Taková náprava bude přicházet v úvahu jak v případech, kdy byl spáchán trestný čin dle § 158 či § 159 TZ, tak i v případech, kdy jednání policisty nebude splňovat všechny znaky některého z těchto trestných činů, včetně případů, v nichž se konkrétního policistu nepodaří ztotožnit.

Autor působí v Lize lidských práv a je doktorandem na PrF MU.

Poznámky:

- 1) § 10 odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.
- 2) Blíže viz § 51 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
- 3) § 10 odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky: „ ..., pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku nebo služebního úkonu dovolují.“ Dále viz § 10 odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.
- 4) § 158 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- 5) § 159 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- 6) § 158 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

- 7) Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní právo. Komentář. 3. vydání. Praha, C .H. Beck 1998, str. 803.
 8) Viz § 158 odst. 1 písm. c) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
 9) § 159 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
 10) Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní právo. Komentář. 3. vydání. Praha, C .H. Beck 1998, str. 806.
 11) Čl. 36 Listiny základních práv a svobod.
 12) Čl. 6 a 13 Evropské úmluvy o lidských právech.

Publikováno: 21. 12. 2005

GLOSY

Vzali právo do svých rukou...

Mgr. Vítězslav Dohnal

Pro tuto glosu jsem si dovil opráší název informačního materiálu, který kdysi ještě Ekologický právní servis vydal k tříletému výročí projektu Škola lidských práv (ŠLP). Titulek je sice poněkud extravagantní, nicméně doslovně vzato přesný. To, co účastníci bez výjimky každý rok na programu ŠLP oceňují, je právě skutečnost, že se mnohdy poprvé za svá právnícká studia dostanou k právní realitě. Skutečné případy, jejich rozbor, debaty s hosty právníky i ne právníky, simulovaná správní a soudní řízení, bouřlivé diskuse jsou tím, co studenty zatím vždy zaujalo.

Nejinak tomu bylo i letos, kdy se od 25. září do 1. října na sedmém ročníku ŠLP sešlo dalších 25 účastníků k interaktivnímu tréninku v hotelu Kozí Horka na brněnské přehradě. Zabývali se pro ŠLP již tradičními tématy, jako je domácí násilí, týrané děti, rasová diskriminace, ochrana životního prostředí nebo zahraniční investice. K novinkám patřila zejména práva duševně nemocných a střet zájmů.

Program připravovali zejména právníci Ligy lidských práv a Ekologického právního servisu, zapojili se také psychologové spolupracující s Ligou, občanské sdružení Oživení, advokát David Strupek a další. Jako hosté si pro večerní debaty se studenty udělali čas soudce Nejvyššího správního soudu Vojtěch Šimíček, Kumar Vishwanathan z občanského sdružení Vzájemné soužití, pracovník Ekologického institutu Veronica Mojmír Vlašín a právníčka Centra před podporu místního aktivismu Eva Kováčechová

Jak vidno, program se zabývá společenskými problémy a oblastmi využití práva, které nejsou pro právnické fakulty prioritou. Studenti pak mnohdy až s překvapením zjišťují, že ideály právníka nemusejí končit vybudováním zavedené praxe, zvyšováním obrátu kanceláře nebo honbou za citačním indexem.

„Hraní si na právo“ možná připadá mnohým vyučujícím na právnických fakultách dětské a vážného vzdělávacího procesu nedůstojné. Ale funguje, což i letošní účastníci ŠLP téměř unisono potvrdilo. Důkazem budiž jejich zájem přijet také na pokračovací setkání, které proběhne na konci listopadu na Právnické fakultě UP v Olomouci.

Autor je ředitelem PILA, působí v Ekologickém právním servisu.

Publikováno: 12. 10. 2005

VIA IURIS

Soubor článků z „Via Iuris – Bulletinu pro právo ve veřejném zájmu ONLINE“ za období 1. 10. – 31. 12. 2005

viaiuris.pilaw.cz

Připravuje:

Rediguje:

Mgr. David Zahumenský

Redakční rada:

Mgr. Jiří Kopal, Liga lidských práv
 Mgr. Pavel Černý, Ekologický právní servis
 Mgr. Martin Škop, Ph.D., Právnická fakulta MU

Adresa redakce:

Public Interest Lawyers Association (PILA),
 Bratislavská 31, 602 00 Brno
 tel.: 545 210 446
 fax: 545 240 012
 e-mail: redakce@pilaw.cz
 web: www.pilaw.cz